

KUURTANES-
SEURAN
JOULU
1972

KUORTANEEN VILLA

63100 KUORTANE - PUH. 39

MYYMME:

raanuja ★ takanoita ★ sängynpeitteitä ★
karvalankamattoja ★ käsityö ja sukkalankoja

Kuurtanes-Seuran Joulu 1972

*Hiljaa, hiljaa,
joulu kellot kajahtaa,
kautta avaruuksien
kaikuu laulu riemuinen.
Jeesus tullut on.*

*Kuvassa toinen Kuortaneen
kirkonkelloista.*

*Julkaisija: Kuortanes-Seura
19. vuosikerta*

P. Väikama

Arvoisa lukija

Kuortanes-Seuran Joulun tarkoituksena on sukupolvesta toiseen kulkeutuneiden muistitietojen ja nykytapahtumien avulla säilyttää Kuortaneen entistä ja nykyistä elämää. Toimituskunta kiittää lehden avustajia.

KUURTANES-SEURA

TOIMITUSKUNTA

Jussi Kukkola

Sirkka Kantola

Paavo Vainiotalo

Eeva Peltola

Juho Hakola

Aaro Sippola

Irja Yli-Hallila

Kansikuva: Pentti Mäenpää

Ilmoitukset: Paavo Vainiotalo

Kaikelle kansalle

Nykyajan joulussa on paljon sellaista, jota vanhempi polvi vierastaa. Mutta silti joulu on jatkuvasti meille läheinen ja rakas. Emme pääse siitä mihinkään, että myös nykyajan joulu on sydänten juhla: kodin jäsenet pyrkivät yhteen — usein pitkienkin matkojen takaa — lasten ilo raikuu, yksinäisiä muistetaan, vähäosaisia tuetaan. Hyvän tahdon lämmin tuulahdus tunnetaan kylmässä maailmassa. Niin kauan kuin on ajateltu toisia ja kuinka tuottaa heille iloa, niin kauan on tiedetty jotain joulutunnelmasta.

Joulun keskeinen sanoma, evankeliumi Jeesuksen syntymästä ei saa jäädä kaiken muun varjoon. Jos itse syntymäpäivälapsi puuttuu juhlasta, silloin on pääasia poissa. Häntä ei voi korvata nukella tai kuvalla.

Joulu on yhteinen asia. Muistamme enkelin sanat paimenille Beellehemin kedolla: "Minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikelle kansalle." Sinäkin, joka tänä jouluna syystä tai toisesta tunnet kipeästi yksinäisyyttä, kuulut tuohon kaikkeen kansaan.

Meidän ihmisten kesellä on rajoja, epäluuloja, väärinymmärrystä, kynnärpäätikkäitä. Mutta on asia, josta yksikään ei jää osattomaksi: joulu. —

On paljon sellaista, mikä tuntuu estävän sinua täysin rinnoin yhtymästä yhteiseen iloon. Mutta kaikista esteistä huolimatta joulun sanoma kuuluu kaikelle kansalle. Sinullekin! "Teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra." — Kristuksen syntyminen ihmiseksi merkitsee liikkeelle lähtemistä. Paimenet lähtivät liikkeelle. Itämaan tietäjät lähtivät liikkeelle tähden johdattamina. Joosef ja Maria lähtivät Jeesus-lapsen kanssa Egyptiin. Sitten myöhemmin lähtivät liikkeelle kansanjoukot, ja lopulta opetuslapset lähtivät kertomaan Kristuksesta kaikille maailmaan.

Olisi kovin omahyväistä, jos pitäisimme sanoman Herramme syntymästä itsellämme. Se on tuotu meille, jotta me voisimme sitä eteenpäin, muille ihmisille ja kansoille.

Kertomus Vapahtajan syntymästä osoittaa, kuinka kaikki joutui liikkeelle. Sillä joulu ei ole kiitastelua varten, vaan ilostumista Jumalan ainutlaatuisesta lahjasta Kristuksessa ja tempautumista hänen seuraajakseen. Se on jotain sellaista, josta täytyy saada laulaa ja kertoa, sellaista joka täytyy kokea yhdessä ja josta palataan takaisin arkisiin tehtäviin kiittollisin mielin.

HEIKKI MÄKI-HALLILA

"VIIMEINEN KUORTANELAINEN"

*Kotonen multa,
kätket mun henkeni majan,
kun tulen lähtöin hetkeen
ja käyn ylitse rajan.
Poikana kaunihiin maan
sainhan elää kiitävän hetken ajan.*

Kun vietettiin Heikki Mäki-Hallilan muistoseuroja marraskuun alkupäivinä (7. 11.) vuosi sitten lausui Sirkka Kantola minulle, että nyt olemme saattaneet isänmaan multiin viimeisen kuortanelaisen. Ei suinkaan, sanoin hänelle, vaan tosi kuortanelaisen, enemmän sanottuna: ensimmäisen kuortanelaisen. Samaa kai tarkoitimme molemmat. — Kun myöhemmin olen asiaa ajatellut, olen valmis myöntämään, että sanonta: "viimeinen Kuortanelainen" on Heikki Mäki-Hallilasta sanottuna sattuvampi, tyhjentävämpi, sillä hänen jälkeensä ei hevin tule niin eheästi ja syvästi kuortanelaista, kuin hän oli.

Heikki Mäki-Hallila palveli omaa pitkäjäänsä ja sen asukkaita monitahoisesti jopa aina nuoruudestaan saakka. Vain harva Kuortaneen asukas saa niin arvokkaan ansioluettelon Kuortaneen hyväksi tehdystä työstä kuin Mäki-Hallila. Ainakin seitsemässä kunnallisessa lautakunnassa, kymmeniäkin vuosia ja useissa puheenjohtajana. Samoin taloudellisten järjestöjen perustajana, johtokunnassa puheenjohtajana. Seurakunnan hallintoelimestä neljäntoista vuotta ja vielä kulttuurijärjestöissä, esim. Kuortaneen yhteiskoulun perustajana ja johtokunnan puheenjohtajana parikymmentä vuotta. Samoin nuorisoseurassa. Kun hän vielä joutui kolmeen sotaan, vieläpä Kollaata myöten, oli suojeleksen perustaja ja kymmeniä vuosia sen taloudenhoitajana ja kaiken ohella hoiti kotitalonsa maatalouden, niin onpa siinä vaadittu henkistä vireyttä, väsymättömyyttä, lahjakkuutta ja alttiutta. Osakin kaikesta tästä olisi riittänyt elämäntyöksi.

Eläkö kuitenkin kaikki tämä vielä riittäisi siihen, että sanottaisiin: Hän Heikki Mäki-Hallila oli viimeinen kuortanelainen. Mitä sitten hänessä ja hänen elämäntyössään oli sellaista joka alvan kuin johdatti näin sanomaan? Sitä oli hänen kotiseuturakkautensa, hänen altis pitkä-ajainen työnsä Kuortaneen-seurassa ja sen talomuseon, toisen kotinsa, pystyyn panemiseksi ja hoitamiseksi. Sitä oli hänen aito ja omaleimainen kuortanelainen puheenpartensa ja olemisen tyylinsä.

Heikki Mäki-Hallila oli saanut lapsuudestaan

saakka korkealta katsella kotiseutunsa kauneutta, Hallisen lampea, Kirkkojärveä ja Kirkkokangasta, nähdä kesän ihanuuden, kuunnella kirkonkellojen kumahtelua, olla mukana niistä soittamassa. Kokea järven kalaisuuden, ihalla auringon laskua niemi-
en väliin, nähdä Länsirannan talojen komeat piirteet, kuulla kertomukset Ruonan taistelusta ja järven palosta.

Sain olla mukana Heikin kanssa pystyttämässä talomuseota ja kokoamassa esineistöä talon vanhoihin muistorikkaisiin huoneisiin, luteihin ja aittoihin ja myöhemmin vielä savupirttiin. Saimme "nuohota" kokit ja monenlaiset muut vintit, päästä aittoihin ja ylistupien runsaasti vaate- ja muihin varastoihin. Hänen innostuksensa ja ihastuksensa oli monasti rajaton. Hän tunsi talot ja niiden asujammat, usein tuvatkin vuosisadan taaksepäin, hän siteerasi joskus pitkiä kappaleita Klemetin "Kuortaneen vaiheista". Kaikista näki, että hän tunsi oman kotipiitajänsä, mutta löytöretket unohdettuihin kätköihin olivat, kuin aarteiden etsintää. Kaunis tuoli oli aarre, ruukinlapi vielä enemmän, kaappikello, nurkkakaappi, leili hesulakana jne. voi ihastusta! Talot: kaiken kaunis sopusuhta!

Esineet puhuivat Heikille, kertoivat rakkaudesta, huolenpidosta, aherruksesta, kauneuden tajusta, siitä että uhrattiin alkaa toista varten, oltiin kiitollisia. Rakkaus "omaan ja samaan" sai nuo esineet elämään. Kertomaan ja niin oli Heikki Mäki-Hallilalla myös aikaa niistä kertoa nousevalle nuorisolle.

Kirkkomuseo, sen puhuttelevat hautapaalut mustapenkki, kulunut multaustapi vuosisatoin takaa, tervanpolttajien kunniaksi annetut komeat lamput, raamattu ja Kuortaneen virret saivat Heikin istahtamaan.

Hän muisti: on alkulähde, ammenna! Sanat olivat Heikin kotiseututyön kunniamitallassa. Ajatus kulki niihin poismenneisiin, joista kertoi kirkkomuseo. Heilläkin oli lähde:

"Avoim lähde syntii ja saastaisuutta vastaan: Vettä lähtehen juo, verin puhdistetun."

Reino Ala-Kulju

Juho Eemil Jaakonpoika Ala-Myllymäki on syntynyt 4. 12. 1895. Perheen lapsista hän olikin vanhin. Lapsuusajasta lähtien hänellä oli valoisa, huumorintajuinen mieli-ala. Nuoruutensa parhaimpina päivinä hänessä ilmeni myöskin voimakas uskonnollis — isänmaallinen henki. Tämä oli hänelle varmaan suurena apuna koettelemusten hetkillä, sillä hänen mallinen elämänsä oli monivaiheinen.

Eemil Ala-Myllymäen lapsuusajan koti on kauniilla paikalla. Jos kaipaa kaunista näköalapaikkaa, niin Myllymäeltä voi katsella. Varmaankin lapsuusaikana kasvoi Eemil-poikaan myös kotiseuturakkaus. Innokkaasti Eemil Ala-Myllymäki otti osaa nuorisotoimintaan kuuluen Ylijoen voimistelijoiden valiojoukkoon. Hän kävi myös maamieskoulun. Hän oli vapausotureita, kannattaneen innokkaasti maanpuolustusta.

Vuonna 1920 hän solmi avioliittonsa Vieno Ala-Sytilämmän kanssa. Vuonna 1922 sattui ensimmäinen vastoinkäyminen, kun hänen vaimonsa kuoli. Tästä avioliitosta jäi yksi poika. Murheellisenä ja masentuneena hän matkusti Amerikkaan. Vapausotureita siihen aikaan Amerikassa vainottiin. Eemil Ala-Myllymäki oli voimakas ja iso mies. Ei hänen tarvinnut sanoa muuta kuin: "Ei ei pojat", niin hän sai työrauhan. Vuonna 1924 hän sitten avioitui uudelleen Alavudelta kotoisin olevan Hilda Hunnakin kanssa. Heitä molempia vaivasi koti-ikävä. 11 vuotta oli aikaa vierähtänyt, kun Eemil Ala-Myllymäki oli kotimaansa jättänyt. Heitä yhä kaunis synnyinseutu veti puoleensa.

Vuonna 1933 Eemil sitten perheineen matkusti Suomeen. Hän osti Lahden maalais-seudulta maanviljelys-tilan. He asuivat 4 vuotta innolla tilaansa. Kun taas kova kohtalo sattui. Hänen Hilda-rouvansa kuoli ja jäljelle jäi viisi ala-ikäistä lasta. Nyt jo tuli yhden ihmisen kohdalle liikaa surua. Lapset tarvitsivat hoitajaa. Niinpä Eemil meni kolmannen kerran naimisiin. Hänet vihittiin 15. p:nä toukokuuta 1937. Martta-rouvan kanssa (o.s. Forström).

Nyt ei aika enää kulunut Lahdessa, vaan kaunis kotiseutu kajasteli yhä mielessä. Niinpä hän myi talonsa ja tuli Kuortaneelle, ostaen isältään Myllykangas-nimisen tilan. Tätä tilaa hän viljeli kaun elämänsä innolla. Kun vanhuus sitten lähenei, niin hän luovutti tilan Jalo-nimiselle pojalleen.

EEMIL ALA-MYLLYMÄEN MUISTOLLE

Hän kun oli toiminnan mies, nyt vasta hän näytti kirvesmiehtaitonsa. Ollen useammalla rakennuksella. Ja kun sitten alkoi museorakennukset kohota. Oli Eemil ensimmäisenä mukana. Mielellään Kivisaari, Ala-Könni ja Ala-Kulju kuuntelivat hänen murrekkaita sanan sutkauksiaan.

Tulkoon kerrotuksi yksi tapaus mistä käy toteen hänen suora huumorintajuinen puhutapansa. Kun Myllymäellä päin oli rautalanka sähköjohdot pitemmän aikaa ja valotus oli huonoa. Eemil tulistui ja soitti äkkiä sähköyhtiölle. Hyödyttääkö siellä Sarvelankoskes- sa jatkuvasti, kun täällä Myllymäellä päin aina vaan sähkö hiukan punottaa. Kaikesta päättäen tuli kaikesta voimasanojakin perään, sillä pian oli Mutkan Jani Ala-Myllymäen pihalla ja aikeissa kiivetä sähköpääluun, silloin isäntä juoksee pihalle ja huutaa: Mitä sinä poika meinaat? Johtaja käski katkaista nämä sähköjohdot. Kuule! Nouse vaan tuota puuta myöten ylähän ja katkaise, mutta et sinä sitten enää takaisin tuu. Oli Ala-Myllymäen vastaus. Siirtolainen Toivo Siitonen juoksee ase kädessä. Tästä saat jos katkaiset. Silloin Mutkan Jani häitäntyy ja sanoo: Äläkää, äläkää asiassa oli Eemil Ala-Myllymäki oikeassa, sillä, todelmaa niin peljättäkö. En, en minä katkaise. Eemil tuumaa: Paree niin onkin. Johtajalle terveiset, että pian kupariset sähköjohdot. Tässä asiassa oli Eemil Ala-Myllymäki oikeassa, sillä todella sähköyhtiössä oli vika. Jonkun ajan kuluttua osti Lapuan Sähkö Oy Sarvelan. Tämä uusi yhtiö laittoi uusia muuntajia ja kupariset sähköjohdot Myllymäen paikkaisille.

Vuonna 1958 kävi Eemil Ala-Myllymäki vielä Amerikassa poikansa luona. Ollen 10 kuukautta siellä. Hänelle ei uskon asiakaan ollut vierasta. Hän kävi miesten piirissä ja vanhusten kerhoissa. Hänet nähtiin usein kirkossa sekä seuratuissa.

Joulukuun 12 p:nä 1970 Eemil Ala-Myllymäki sitten vakavasti sairastui. Puoli vuotta korkea kuume ahdisti, joskus aiheuttaen houreunia. Ikävä kyllä, eivät lääkäritkään pitkään aikaan tunteneet tautia. Vasta loppuvaiheessa selvisi, että kylmä keuhkokuume sen aiheutti. Kun kuume saatiin laskemaan. Oli ruumiillinen kunto jo mennyt. Eemil Ala-Myllymäen maallinen vaellus oli päättymässä. Herra oli häntä hakenut elämän kohtaloiden kautta. Tässä vaiheessa alkoi jo hänelle koti taivahan lähellä siintää. Vähitellen hän nukkui rauhallisesti kuolon uneen 19. 7. 1971.

Juho Eemi Ala-Myllymäki oli oma persoonansa. Tätä rehtiä Kuortanelaista isänmaan ja kotiseudun ystävää Kuortanes-Seuran toimihenkilöistäkin moni muistele.

J. H.

Kuvassa koulun ensimmäinen johtokunta sitinä kokouksessa kuin se oli vuonna -50, jolloin siihen tuli uutena jäsenenä Ake Vihanto. Takarivissä: T. Korpela, Sv. Ala-Mäyry †, J. Rantanen, J. Kokkila †, L. Knuuttila †, O. Kataja. Eturivissä: J. Moisio, A. Vihanto †, H. Ala-Mäyry †, E. Seppä, H. Mäki-Hallila †.

Oppikoulu toiminut Kuortaneella 25 vuotta

Kun yksityisen oppikoulun perustamisesta Kuortaneelle on kulunut jo 25 vuotta lieene paikallaan muistella tämän koulun perustamis- ja kehitysvaiheita sekä niitä syitä, jotka johtivat koulun perustamiseen.

Oppikoulun perustaminen Kuortaneelle tuli ajankohtaiseksi heti sotien jälkeen. Silloin alettiin huomata se tosiasia, että nuorison sijoittuminen työelämään alkoi voimakkaasti heikentyä ilman koulutusta ja tilanteen tässä suhteessa uskottiin jatkuvasti huonontuvan. Koulutusta oli siis lisättävä. Lapsen koulutie kansakoulusta eteenpäin oli turvattava. Mutta miten? Varsinainen ammattikoulutus saattoi silloin tulla avuksi vain pienelle määrälle lapsia ja vaikealta tuntui sellainenkin ajatus, että pitäjästämme lähtisi aina satoja oppilaita naapuripitäjien oppikouluihin. Mitä siis oli tehtävä? Oppikoulu oli saatava omaan pitäjäänsä. Siitä tulikin sitten sen ajankehon polttava kysymys.

Kesti kuitenkin vielä pitkän aikaa ennenkuin tämä asia käytännössä toteutui. Vuonna -44 tuli kuitenkin sellainen tieto, että eräät siirtoväen johtohenkilöt olivat kunnan toimihenkilöille ilmoittaneet, että eräs Karjalasta evakuoitu oppikoulu olisi mahdollista siirtää Kuortaneelle. Tämän hankkeen toteutumista jäivät pitäjäläiset sitten pitkäksi aikaa odottamaan. Kun tämä hanke eli kuitenkin toteutunut, oli pitäjäläisten ryhdyttävä muihin toimenpiteisiin. Niin tapahtuikin heti vuoden alussa v. -47. Silloin mv. Heikki Mäki-Hallila kutsui kotiinsa kirkonkylästä seuraavat henkilöt koulusiasta neuvottelemaan: H. Ala-Mäyry, J. Rantanen, A. Attila, M. Ala-Mutka, M. Viitanen ja R. Tohni. Yksimielisesti he sopivat siitä, että oli kutsuttava koolle koko pitäjää käsittävä koulukokous.

Tämä kokous pidettiin sitten kirkonkylän nuorisoseuran talolla tammik. 19. p:nä -47. Osanottajia kokouksessa oli yhteensä 80. Alustuksen koulun tarpeellisuudesta esitti J. Moisio ja puhetta kokouksessa johti J. Hakola. Pitkän keskustelun tuloksena oli yksimielinen päätös siitä, että on ryhdyttävä heti kaikki niihin toimenpiteisiin, joiden avulla esillä oleva kouluunnielma voidaan toteuttaa.

Kokouksessa valittiin myös toimikunta asiaa edelleen kehittelemään. Seuraavana toimenpiteenä olikin sitten kannatusyhdistyksen perustaminen. Se tapahtui maaliskuun 9. p:nä -47 pidetyssä kokouksessa. Silloin määrättiin myös jäsenmaksun suuruus. Se oli 5000 mk kertamaksulla tai vaihtoehtoisesti 1000 mk vuodessa 6 vuoden aikana (vanhaa rahaa). Kannatusyhdistyksen johtokuntaan tulivat seuraavat henkilöt: H. Ala-Mäyry, E. Jylhä, V. Viitala, J. Hakola, E. Keski-Nisula, J. Kallioniemi, T. Ruismäki, J. Moisio, O. Kataja, M. Ketola ja L. Knuuttila.

Koulun ensimmäisen johtokunnan kokoonpano oli seuraava: H. Mäki-Hallila, J. Moisio, Sv. Ala-Mäyry, O. Kataja, J. Kokkila, T. Korpela, L. Knuuttila ja E. Seppä.

Jäsenkeräys järjestettiin koko pitäjän alueella ja se tuotti hyvän tuloksen.

Valtioneuvostolle jo aikaisemmin esitetyn anomuksen perusteella lupa 4-luokkaisen keskikoulun perustamisesta Kuortaneelle tuli kesäk. 5. p:nä -47 joten koulu pääsi aloittamaan toimintansa ja saman vuoden syksyllä seurakuntatalon suojissa. Ne oppilaat ja opettajat, jotka tässä koulussa silloin työnsä tekivät, muistanevat vielä hyvin sen ajan.

Kuva on koulun johtokunnan kokouksesta keuhalla 1972. Henkilöt vasemmalta lukien: K. Mäntjärvi, J. Hakala (opettajakunnan edustaja), T. Hakola, K. Heikkilä (rehtori), J. Lahtakari (puh.johd.), J. Tuomisto, P. Vainiotalo ja O. Volanto. Kuvasta puuttuvat E. Annala, E. Keski-Salmi, M. Lähdesmäki ja H. Vihma sekä varajäsenet M. Ella ja A. Sippola.

Seuraava vaihe olikin sitten uuden koulutalon rakentaminen. Rakentamista vaikeutti silloin suuresti se, että monista tarvikkeista oli kova puute. Silloisella lakkotilanteella oli myös osuutensa vaikeuksiin. Koulutalo kuitenkin valmistui niin, että koulu sai siirtyä omiin suojiinsa 26. 10. -50 ja koulutalon juhalliset vihkiäiset olivat 7. 2. -53. Sitä ennen koulu oli jo saanut luvan asteittain muuttua 4-luokkaisesta 5-luokkaiseksi keskikouluksi. Oikeuden lukioluokkien perustamiseen koulu sai valtioneuvoston päätöksellä 16. 5. -57. Tämän jälkeen oppilasmäärä on jatkuvasti lisääntynyt ja on se tällä kertaa jo lähes 550 (v. -47 oli 62 oppilasta). Koululla on suoritettu kaksi suurta rakennusvaihetta lisätilojen saamiseksi.

Pienen pienestä alusta on näin muodostunut suuri koulukeskus. Tämä kaikki todistaa koulun tarpeellisuutta ja elinvoimaisuutta ja on osoituksena siitä, että kaikki se työ, jota koulun rehtorit, opettajat, hallintoelimet, kunta, seurakunta ja pitäjäläiset yhteisvoimin ovat koulun hyväksi tehneet, ei ole hukkaan mennyt.

Johannes Moisio

Kuortaneen keskikoulun perustamisasioista haasteltiin myös Matti Viitasta ja näin hän kertoi:

— Noin 25 vuotta sitten oli meidän lapsista Juhani ollut puoli vuotta Kauhavan yhteiskoulussa. Menoja tuli luonnollisesti runsaasti vieraalla paikkakunnalla opiskelemisesta. Silloin tuntui, että kulujen vuoksi ei enää voisi jatkaa opiskelua Kauhavalla. Silloin otin puheeksi monien kuortanelaisten kanssa sen, voisiko keskikoulua saada omaan pitäjään. Monet epäilivät sitä, ettei se menestyisi, koska aikaisemmin oli Impilahden koulu haluttu sijoittaa Kuortaneelle, mutta sitä ei oltu otettu vastaan. Sitten kuitenkin Reino Tohni tuli pajalle ja siellä otettiin taas puheeksi keskikoulun tarpeellisuus. Reino Tohni oli samaa mieltä koulun tarpeellisuudesta, ja näin tehtiin Viitaseen pajan alasmiehen päätös kokouksen koollekutsumisesta. Heikki Mäki-Hallila lupasi talonsa kokoon-
tumispaikaksi. Reino Tohni ilmoitteli asiasta Ruonalla piini ja itse puhui kirkolla. — Näin saatiin toimeksi Mäki-Hallilassa pidetty kokous, jonka opettaja Moisio kirjoituksessaan mainitsee olleen vuoden alussa 1947.

Matti Viitaseen ja Reino Tohni lyömässä Viitaseen pajan alasmiehen päätöstä siitä, että keskikoulu on saatava Kuortaneelle.

Nykyinen
koulu-
kompleksi.

Muistelmia Kuortaneen yhteiskoulun 25-vuotistaipaleelta

Kuortaneen keskikoulun kevätkuuhla seurakuntatalolla v. 1950 oli suuri juhla, sillä silloin jaettiin ensimmäisen kerran keskikoulun päästötodistukset.

Kulunut talvi oli ollut hankala sikäli, että seurakuntatalon tilat eivät enää riittäneet keskikoulun tarkoituksiin. Sinne mahtuivat vain II ja III luokka alakertaan ja V luokka yläkerran päätykamariin. IV luokka oli Hietakankaan tuvassa. Talvi oli kylmä. Nykäsän mamma, silloinen siivooja, tosin talvetsi joka aamu anivarhain seurakuntatalolle lämmittämään pystymuureja, mutta suuri-ikkunaiset luokat jäätyivät nopeasti. Hietakankaan tuvassa istuttiin kovimmilla pakkasilla paltto päällä ja joskus piti kesken tunteja lisätä halkoja suureen uuniin. Oli kodikasta. Seinän takaa kuului Vesalan nuoren räätälinkisällin haitarinsoitto: "Ei kultainen nuoruus jää unholaan..." Se oli sen ajan muotisävelmä.

Matka seurakuntatalolta Hietakankaalle opettajien piti harppoa välitunnin aikana. Kuljettiin kankaan reunaa, jossa talvisin oli vain reen jalasten ura ja piti sovittaa askeleensa hevosen jälkien kuoppiin. Vaikeita matkoja kuukivat oppilaatkin. Pitäjän laitamilta, parinkymmenen kilometrin päästä, he tulivat pyörillä usein nenänpäätänsä myöten huurteessa. Tosin oli oikein hankalamatkaisilla

"kortteeripaikka" kirkolla, josta vain sunnuntaisin pääsivät kotiin.

Mutta mieliala oli lannistumaton. Koulun rehtori, pastori Erkki Seppä oli toimekas ja vilkas ja csasi pitää niin oppilaiden kuin opettajienkin mielen virkeänä. Uutta koulurakennusta puuhattiin, ja muutenkin koulu oli saanut sisäistä ryhtiä ja itseluottamusta, sillä ensimmäinen kouluhallituksen määräämä tarkastaja, kouluneuvos V. A. Kolari, oli antanut kiittävän lausuntonsa. Siten oli valtionapu tiedossa. Siihen aikaan tulivat tarkastajat yllättäen kouluihin ja aiheuttivat melkoisen jännitystihentymän. Mutta oppilaiden ja opettajien yhteistyö tiliystyi tarkastuksen aikana, ja kun vielä rehtorin perheellä oli tapana (silloin ja myöhemminkin) tarjota kodissaan tarkastajalle ruoka ja asunto, oli lopputulos se, että hänet oli täydellisesti valloitettu.

Ensimmäisen tarkastuksen yhteydessä todettiin koulun havaintovälineet vaatimattomiksi. Karttoja oli vanhan Vesalan seminaarin ajoilta Suomen ja Euroopan kartta, joiden pinta oli niin rikkiäinen, että karttakeppi usein töksähti johonkin repeämään. Tarkastaja mainitsi, että kun saisi Suomen ja Pohjoismaiden historiallisen kartan, niin sillä tulisi toimeen melko pitkälle. Se olikin sitten ensimmäinen karttahankinta koulun varastoihin. Ai-

noana soittovälineenä oli vanha harmoni. Vallan liikuttava havaintoväline oli poikien tekemä "tirikistyskaappi". Se oli pahvilaatikko, jonne asetetut linssit suurensivat laatikon taakse vaihdettavat kuvat. Kun tälle annettiin nimeksi "tittaskäp", se tuntui vielä paljon arvokkaammalta. Muuten olivat taulu ja liitu ainoat opetusvälineet.

Mielikuva talvesta oli kuitenkin se, että vaikeudet eivät olleet ylivoimaisia, sillä iloinen ja luottava mieli korvasi kaiken. Ilo tuntui pulppuavan syvistä lähteistä. Valoisalla kristillisellä elämäntavalla oli vankat perinteet. Erityisesti kiinnitti muualta tullut opettaja huomionsa voimakkaaseen vireyteen, johon aamuhartauksissa kaikki yhtyivät.

Niinpä vietettiin kevätjuhlaa tyytyväisin mielin ja jaettiin keskikoulun päättötodistukset silloisille V-luokkalaisille. Varmaan kaikki tätä luokkaa opettaneet muistavat vielä nimeltä nämä oppilaat — niin läheisiksi olimme yhteisissä vaikeuksissa tulleet. Luokan tytöt esittivät kansallispuvuissaan seurakuntatalon koivikossa opettaja Lyyli Halosen ohjaaman liikuntaleikin "Itkevä huilu": "Kuljin ma maailman markkinateitä, säveltä kysyin täältä ja sieltä..." Sen ajan nuoret löysivät "sävelensä": he sijoittuivat hyvin yhteiskuntaan, sillä jatkamismahdollisuuksia ja paikkoja oli runsaasti tarjolla.

Vuodet kuluivat. Uusi koulurakennus oli rakennettu suureksi osaksi talkoovoimin. Se kohosi paikalle, jossa aiemmin oli ollut Kirkonkylän alakoulu. Oppilasmäärä kasvoi. Koulusta tuli 5-vuotinen. Sen asema vakiintui yhä. Koko pitäjässä kerättiin kannatusyhdistyksen jäsenmaksuja. Vain harvat olivat välinpitämättömiä. Innokkaasti pidettiin eri kylien taloissa keskikoulun ompelu-

seuroja, myöhemmin "yhteiskoulun iltoja", joihin kokoontuivat yhteiskoulun opettajat ja kyläläiset tutustumaan toisiinsa. Haapaloukollekin lähdettiin kerran avonaisella kuorma-auton lavalla kirkonkylästä. Menttiin kuoppaista tietä kylmään, pimeään talvi-iltaan, mutta tunnelma oli lämmin, kun Mäki-Hallilan Heikki tarinoi. Nämä illat olivat tavallisesti ohjelmallisia. Laulettiin ja leikittiin. Varsinkin rehtori Kuusiston pariskunta oli verraton keksimään ja ohjaamaan leikkejä. Joka kerta järjestettiin myös "lotteri", jonka tuotto käytettiin koulun hyväksi, milloin ikkunaverhoihin, milloin kahvikuppeihin tms.

Koulun järjestämät juhlat olivat aina suosittuja. Joskus oli maksullisia yleisöjuhlia, joissa oppilaat esittivät ohjelmaa. Siten panttiin esimerkiksi piano-rahasto alkuun. Mutta erityisesti joulujuhlien ke-raäntyi väkeä. Sieltä tuntui joulun vietto oikein pääsevän vauhtiin. Vanha juhlasali, joka nykyisin on luonnonhistorian luokkana, oli tupaten täynnä, pienimmät seisoivat leuka näyttämön reunalla. Näyttämönä oli nykyinen käsityöluokka. Kodeissa ei silloin ollut televisioita, joten vaatimattomakin ohjelmat olivat suuriarvoisia. Varsinkin joulunäytelmä valmistettiin huolellisesti. Oppilaat olivat innokkaasti mukana ja harjoittelivat väsymättä koulun jälkeen. Näyttelijät valmistivat itse esiintymispukunsa, ja kuljettiin lainattiin vanhalta nuorisoseuralta. Niin loihdittiin esiin Topeliuksen satunäytelmien kuninkaas, prinsessat, haittiattaret ja enkelit.

Oppilaat pitivät myös omia luokan illoja, joihin he itse suunnittelivat ohjelman. Varsinkin lauluohjelmat olivat muodissa. "Suvi-illan vieno tuuli..." ja "On suuri sun rantas autuus..." kuvas-

Keskikoulun päättötodistuksen saaneet keuhällä 1950. Kuvassa myös rehtori Erkki Seppä ja luokanvalvoja Veikko Löyskä.

Kuortaneen
Yhteiskoulun
ensimmäiset
ylioppilaat
1960.

tavat senaalkaisia tunnelmia. Ohjelman jälkeen mentiin piirileikkiä olkein laulujen tahtiin: "Kalliolle, kukkulalle...", "Tule ystävä armas leikkiin", "Ei ole leskeä ollenkaan...", "Etelästä lensi se pikkuinen lintu...", olivat kaikille tuttuja. Myöhemmin ovat piirileikkilaulut saaneet väistyä meluisten äänilevyjen ja uudenaikaisen musiikin tieltä.

Kymmenen vuotta koulun perustamisen jälkeen saatiin lupa perustaa lukio. Silloinen rehtori Antero Kuusisto toimi innokkaasti asian hyväksi. Samalla hän rupesi puuhaamaan uutta koulurakennusta, koska vanha alkoi käydä ahtaaksi. Uuteen koulurakennukseen tuli myös elokuvateatteri, joka aluksi aiheutti vanhoillisessa pitäjässä hämmennystä. Mutta rehtori Kuusisto oli rohkea uudistaja. Elokuvateatteri osoittautui hyväksi tueksi kannatusyhdistyksen taloudelle. Vasta televisioloiden tulo laimensi elokuvissa käyntiä. Koulun opetusvälinehankintojen rahoittamiseksi pidettiin edelleen "yhteiskoulun iltoja", ja kerran järjestettiin suuret orjamarkkinatkin, joista tuli oikea menestys. Jälleen saatiin tuntee pitäjäläisten alttius. Vuonna 1960 ensimmäiset ylioppilaat saivat lakkinsa. Oli jälleen suuri keväinen juhla niin kuin kymmenen vuotta aikaisemmin.

1960-luvun loppupuoli on joka alalla ollut suurten muutosten aikaa. Kaikkein entiseen suhtaudutaan kriittisesti. Vaaditaan uudistuksia ja parannuksia. Koulumaailmassa väitetään, että kuluu opettajien ja oppilaiden välillä on liian leveä. Sitä on kavennettava: vaaditaan demokratiaa.

Näissä henkisen murroksen vaiheissa tuli koulun johtoon nykyinen rehtori Kalevi Heikkilä. Hänen aloitteestaan on koulun tontille kohonnut kolmas ajanmukainen koulurakennus. Vuosien mittaan on saatu paljon sellaista, mistä ei 25 vuotta sitten osattu uneksiakaan. Koulun piha on kestopäällysteinen, opettajien ja oppilaiden autot täyttävät osan siitä. Ajanmukainen keskusradio välittää aa-

muhartaudet, musiikkivälineistö on monipuolinen, väritelevisio tarjoaa opetusohjelmia, on karttoja, magnetofoneja, levysoittimia yms. Sittenkään ei ole vielä tarpeeksi kaikkea, mitä nykyaikainen opetustapa vaatii.

Ensi syksynä Kuortane siirtyy peruskoulujärjestelmään. Yksityinen keskikoulu, jota pitäjäläiset ovat lämpimän sydämin rakentaneet 25 vuotta, lakkaa olemasta. Lukio vain jää edelleen yksityiseksi. Kunta ottaa keskikoulun talouden hallintaansa, ja lukusuunnitelma vaihtuu asteittain. Näin tapahtuu lähivuosina koko maassa. Koululaitoksesta tulee yksi ratas yhteiskunnan monitahtoisessa koneistossa, ja kouluväelle luvataan monta hyvää. Mutta näin taitekohdassa taaksepäin katsoessa pysähtyy miettimään, menettämekö sitenkin jotain.

Irja Yli-Hallila

Kohtaus Topeliuksen "Suojelusenkelistä."

YHTEISKOULUSSA KIRJOITETTIIN

Kuortanes-Seuran Joulun toimituskunta järjesti perinteisen kirjoituskilpailun Kuortaneen yhteiskoulun VIII luokalla. Seuraavien oppilaiden kirjoitukset palkittiin:

Ellä Hunnako VIII B, Kaija Virtaniemi VIII A, Jaakko Haapala VIII A ja Leena Yli-Heroja VIII B.

Kiitämme kaikkia osallistujia erittäin hyvästä ja tasaväkisestä kilpailusta, ja toivotamme menestystä kevään ylioppilaskirjoituksissa.

KALJA VIRTANIEMI:

JOULUMIETTEITÄ

Joulu on uskonnollinen juhla, jota vietetään Jeesuksen syntymän muistoksi. Se on sijoitettu 350-luvulla nykyiselle paikalleen joulukuun 25. päivään, jotta saatiin syrjäytetyksi vanha Saturnalia-juhla, jota vietetään Posjoismaissa auringonjumalan juhla. Aikaisemmin pakanallista juhlista on joulunviettoon jäänyt kuitenkin monia juhla- ja palvontamenoja.

Vaikka joulu pohjimmitaan on ikivanha, sen ympärille on kietynyt useita tapoja, jotka ovat peräisin 1800-luvulta. Esimerkiksi joulun alla häärit, kaikkien lasten tuntemat uurasajat, tontut, ovat varsin myöhäisiä tulokkaita joulutraditiossa. Nykyisin joulupukin ketterää apulaista pidetään punapukuisena ja hiipalakkisena pikkuveitikana. Ruotsalaisen kirjailijan Viktor Rydbergin ja postikorteistaan tunnetun maalarin Jenny Nyströmin yhteistyön tuloksena tonttu on saanut iloiset asusteensa ja ystävällisen ilmeen. Sen serkut, riih- ja myllytontut, ovat olleet tunnettuja jo paljon aikaisemmin kuin joulutontuista alettiin puhua.

Joskus kuulee vieläkin kerrottavan satuja riihitontuista, pienistä

hiukan äreistä, harmaapukuisista ukoista, jotka pilleksivät rakennuksissa. Heidän kerrotaan tuovan onnea talolle, ja he vartioivat ja suojelevat eläimiä ja koko kotipiiriä. Hellekin tarjotaan jouluna erilaisia herkkuja. Aikaisemmin myös kotieläimille annettiin ylimääräinen jauhoannos. Pikkulinnuista huolehdittiin pystyttämällä kauralyhteitä ja panemalla lintulaudoille tavallista suurempi talinpala ja paljon jyviä.

Monen lapsen mielestä varmaan joulupukin saapuminen aattona on joulun kohokohta. Silloin kiltit lapset saavat toivomiaan lahjoja, mutta tavallisesti tuhmataksaan lapset eivät jää lahjoitta, sillä jouluhan on hyvän tahdon juhlaa ja antamisen iloa. Nykyisen joulupukin hahmo muistuttaa vanhaa, sydämellistä miestä, joka on kaikkien pikkulasten hyvä ystävä. Alkuaan joulupukki oli todellisen pukin näköinen. Naamiointiin käytettiin vällyjä, pukin naamaria ja sarvia. Tällainen pukki, joka lähinnä muistutti kummitusta, ei tietenkään tuonut lahjoja, mutta sillä pyrittiin kuitenkin ilahduttamaan lapsia.

Tuskin kukaan voi kuvitella joulua ilman pikantuuksista joulukuusta, joka on koristeltu mitä erilaisimmilla välikappaleilla nauhoilla ja helyillä. Oksille on kiinnitetty elävät kynttilät tai nykyaikana sähkökynttilät. Jouluun pitäminen jouluaisteluksena koriste-esineenä on tullut Pohjoismaihin Saksasta 1800-luvulla. Aikaisemmin koristeluna käytettiin lattialle levitettyjä oikia, ne kuvastivat kristillisessä joulunvietossa Vapahtajan seimeä. Jouluun

kuuluneet leikit ja voimainkoetukset suoritettiin myös uudella tuoksuvalla pahnapermannolla.

Joulu halutaan yleensä viettää yhteenkokoonnuneessa perhepiirissä vaalien kukin omia perin teitään, jotka ovat säilyneet sukupolvelta toiselle. Joulu voidaan huomata myös eri aistien avulla, sillä voimme erottaa lipeäkalan, laittulaatikon, omenan, kynttilöiden ja kuusen tuoksut, jotka ovat joulun tunnusmerkkejä. Kuuntelemme ja kuulemme kauniita joululauluja, ja voimme itse hyrällä mukana. Näemme ulkona valkoisen maan ja keryiden lumihiutaleiden hiljalleen putoavan taivaalta alas. Näemme yön synkkyden ja korkeuksissa lukemattomia tähtiä, jotka tuikkivat toinen toistaan kirkaammin ja sisällä kynttilän, joka valollaan ja lämmöllään poistaa pimeyttä ympäriltämme.

Joulukuusilla ja kynttilöillä kauniiksi koristeltu kirkko kuuluu oleellisena osana joulunviettoon. Kiireisimmälläkin ihmisellä on tilaisuus jouluna pysähtyä kuuntelemaan jouluevanfiumia, joka kertoo pienestä vaatimattomasta Jeesus-lapsesta.

Nykyään joulu on tullut yhä kaupallisemmaksi, ja usein lahjojen suuruus ratkaisee, onko meillä onnellinen joulu vai ei. Lisäksi ihmiset ovat liian viisynä nauttia joulurauhasta viikkoja kestäneiden joulunviettelujen jälkeen. Kaikki epäkohdat täytyisi saada poistetuiksi, ja ihmisten pitäisi olla iloisia ja onnellisia ilman lahjojakin, sillä joulu jo sinänsä on suuri valon ja riemun juhla.

PERINTEET - VOIMA JA VAARA

Perheellä, suvulla, kunnalla, kaupungilla, läänillä, valtiolla, koko ihmis-kunnalla — kaikilla ihmis-yhteisöillä — on perinteitä, joita vaalitaan tai hävitetään, kunnioitetaan tai kiiokeästi arvostellaan. Ilmaisut määräytyvät perinteisiin kohdistuvista asenteista, jotka ovat joko myönteisiä tai kielteisiä.

Voimassa perinteitä voidaan pitää, jos ne muodostavat yhdistävän tekijän yhteisössä. Valtion syntymiselle ja olemassaololle on yhdistävä tekijä hyvin tärkeä. Esim. Suomessa oli kansalaisten ensin ymmärrettävä oman kansan perintö ja opittava arvostamaan sitä omana kulttuurina, ennen kuin voitiin edes suunnitella itsenäistä yhteistä valtiota. Vasta kun oli huomattu perinteiden runsaus mm. Kalevalan välityksellä, voitiin hahmottaa oma asema kansakuntien joukossa — heräsi kansallisuudentunto.

Ihmiset tarvitsevat useimmiten välilleen jonkin yhteisen asian, jotta yhteenkuuluvaisuus ja ryhmähenki muodostuisi. Perinteet voivat yhdistää myös koko ihmis-kuntaa, jonka perinteitä ovat ns. ihmisyyden oikeudet. Nämä kiitetyt Yhdistyneet Kansakunnat määrittelyiksi päämääräksi kaikkien ihmisten hyväksi.

Yksilötasolla perinteet voivat olla kaivona menneisyyteen, josta ammennetaan voimaa nykyisyyttä ja tulevaisuutta varten, jos yksilö suhtautuu myönteisesti perinteiden rikkauteen. Perinteet luovat myös kiinteän rungon menneisyyteen, jolloin on helpompi jatkaa oman itsensä kehittämistä yhteisöön sopeutuvaksi. Teollistumisen ja kaupungistumisen mukana on hävinnyt perinteitä, joita on pidetty esteenä kehitykselle. Mutta seurausilmionä on ollut mm. ih-

misten irrallisuuden — ja epävarmuuden tunne, kun taas ennen maaseudulla koko maisema ja useimmat toimet heijastivat ikivanhoja perinteitä, jolloin yksilön oli helpompi sopeutua omaan asemaansa vuosisatoja vanhassa "perityssä" ihmisuhteiden järjestyksessä.

Uskonnoissa perinteillä on aina ollut huomattava merkitys. Traditiot ovat muodostuneet joko huolella säilytetyiksi opinkappaleiksi tai tarkkaan noudatettaviksi tavoiksi. Joillekin ikivanhat uskonnolliset tavot voivat jäädä merkityksettömiksi, jos niiden symboliikka ei tunneta. Tiedon jakaminen on täten tarpeellista, jotta perinteet voitaisiin saada eläviksi tukipylväiksi ja voimantähteiksi uskonnossa ja muissakin yhteyksissä.

Eri aatevirrat ja aatesuuntaukset ovat muovanneet perinteitä aikojen kuluessa omien tarkoitusten mukaan. Tästä on ollut toisaalta myönteisenä seurauksena traditioiden rikastuminen, kun taas toisaalta on ehkä poistettu suurikin osa hiomalla niitä yhteen muottiin sopiviksi. Uskonnoista tietyt on valikoituminen, joka perustuu luonnonlakiin, että vain valikoitunut aines voi menestyä kilpailussa olemassaolosta. Myös uudistumista tarvitaan valikoitumisen ohella perinteiden kohjalla, sillä energialahan vähenee, jolle se saa uutta elinvoimaa.

Perinteet ovat usein voima, mutta niiden seurauksena on vaaroja: uskomukset, ennakkoluulot ja ristiriidat. Aikukantaisissa kulttuureissa perinteet sisältävät paljon uskomuksia, ja pakanauskonnoissa monien entelien kuvitelmiä. Näistä on ollut kielteisenä seurauksena pelkoa väestön keskuudessa. Lähetystyö on joutunut usein vaikeuksiin syvälle juurtuneiden uskomusten takia, joita se on yrittänyt poistaa.

Ennakkoluulot kuuluvat perinteisiin hyvin kielteisinä ilmiöinä. Sillä erityisesti ennakkoluuloissa uhkaa usein suuri vaara ihmisuhteiden myönteiselle kehitykselle sekä yksilö- että valtiotasolla. Nykyisin ne ovat kuitenkin jo väistymässä esim. rotukysymyksistä, joten tiedon välityksellä on

voitu perinnäisiä epäluuloja vähentää huomattavasti.

Perinteistä voi joskus syntyä ristiriitaa vanhemman ja nuoremman sukupolven välille, sillä nuorison kapinointihalu kohdistuu mielellään perinteisiin, jotka nuoret poistaisivat kokonaan. Vasta myöhemmin voidaan päästä yhteisymmärrykseen, kun nuoriso on tullut tuntemaan perinteiden merkityksen ja koko sisällön. Tällöin pystytään kriittisiin katsantoihin perinteiden säilyttämisen suhteen, ja traditioissa voidaan nähdä mahdollisuus kehittämiseen ja itsensä kehittymiseen kohti niiden hyväksymistä.

Perinteissä piilee siis myös vaaroja; useimmiten niiden vaikutus on kuitenkin väistyvä ilmiö, kun taas voiman vaikutus on tuottanut hyviä tuloksia. Kuten tiede perustuu entisiin tietoihin ja uuden etsintään loputtomasti, voi kulttuurin katsoa pohjautuvan perinteille ja niiden jatkuvalle monipuolistumiselle, täydentymiselle ja kehittymiselle.

Traditiot ovat osa ihmisen elämää ja kulttuuria, jolle on ominaista jatkuminen, mutta myös kehittyminen ajan vaatimusten mukaan voimaksi, jota jokainen tarvitsee. Mutta ihmisen velvollisuutena on pidettävä perinteiden säilyttämistä ja arvostamista, jotta tulevaisuus voisi kehittyä menneisyyden kestäväle pohjalle.

KU MINÄ E' ENÄÄ OLLU JOULUNA KUURTANEHELLA

Siieltä on ny vähä reilut kaks vuatta, ku me muutettiin pois Kuurtanehelta. Tai se olis parempi sanua nii, jotta vanhemmat ja pikkuune veli muutti. Se oli sellane tapaus, ku isä pääsi sinne Savoho hommihi, ja oliha sitä sitte muunki perhee mentävä mukana. Muut meniki jo syys-talavella, mutta minä jäin tänne kouluhu, vaikka kyllä munki kirijat sinne muutettiin.

Ku sitte syys-talaven perästä tuliki pta joulu, nii minäki meni uutehe kotio. Meirä ensimmääne asunto olikii nii ajankohtaha sopivas paikas ku sankarihautaus-maan viälällä.

Jouluntianoon siälä paasas iso- ja lumipisaroota ja oli oikeen koria joulusää. Joulupukithan siälä kiirti samoon ku Pohojan-maallaki, mutta mu usko oiklaha joulupukkihi järkkyy melko pahoon, meleken meni yhtä heikoksi ku pikkuveljelläki, ku joulupukki puhuu aiva eri tavoon ku

erellisjoulu. "Oukkona ollu kiltti?" Niihä se joulupukki kyse-li. Kääntäähäppä tua ny sitte se-lälle Suamelle, notta ymmärtääs. Kyllä siinä meinas ropleemia syntyä, mutta tuliha ne lahjat vilimmeen ja vihiroon jaetuksi ja joulupukki lähti.

Sen jäläkehe ku lahjat oli tut-kittu, nii me mentiih sankarihau-tausmaalle siihe viärehe kävele-mähä, ja kyllä se oli komia. Siinä oli jokaasen sankarivainajan muistolaatan etehen laitettu kynttilä palamaha. Ja ku siinä viälä satoo hilijalleen luntia, nii "Savonmuu" esittäytyy oikeen koko komeuresnansa, vaikka pikkuveli olikii ollu vähän toista miältä Savon komeuresta kansa-koulus justiih vähä ennen joulua. Se oli sellaaes yhteyres, ku kou-lulaaset oli harijootettu Savon laulun laulamista. Opettaja oli kysyny poijan laulamattomuuren syytä ja poika oli vastannu, jotta siinä laulus valehrellaha nii palijo. Pohojanmaa o' palijo komiee ku Savo!

Ku siinä aikansa oltiih kattel-tu nen-loppuusia savolaaste ni-miä muistolaatoots isoon kolomi-metrinen vartiomiäspattahan ko-ko ajan vartiiores, lähäreittihi me kävelemähä kylälle. Meitä vas-taha tuli yks omalla tavallansa joulun vastahanottanu miäs vä-

hän horijuen. Se sanoo mulle he-ti notta: "Terve, myöhän ollaan-kin jo tuttuja." Minä kattoon sen päälle ja sanoon, notta en minä sua ainakaan tunne. Se vastas heti suaralta käreltä, notta aina-kin kun myö seuraavan kerran tavataan. Enkä minä siihe enää kerinny mitää sanomaha, ku se oli jo menos.

Vanhemmat oli jouluna kirkos ja kyllä ne siillä reissulla tuli si-he tuloksehe, notta savolaaset o' kiälmämiähi; ne osaa puhua sua-mee ja savvoo, hiljoo ja kovvoo. Siälä oli nimittäin pappi joutu-nu niinku kilapalaulajaksi, ku oven takana oli joukko humalaa-sia ollu kans joulua vastaha otta-mas ja pitäny kovin vaihteleva-sisältöisiä saarnojansa. Siinä sai sitte kuulijat valita miäleestänsä kuultavaa.

Eipähän tua joulun viatto siä-lä palijo täkäläsestä erua, mut-ta kyllä sen joutuu pohojalaane näinki piänen vieraalu aikana huamaamaha, kumpi o' varis ja kumpi se harakka, joka variksen nokastakin välillä kinkunrippeet ittelensä ottaa, ku pohojalaasta ja savolaasta toisihinsa verrata-ha. Mutta jouluha o' rauhan ju-hula, notta yritetähä viättää se kunnolla uureski kotona Leppä-virralla — vaikka savolaastenki kans.

LEENA YLI-HEROJA:

HARHAILUA

kuljen tyhjänä
paine kiskoo minua alaspäin
olen elämän vanki
auringin viimeinen kajastus yrittää
lohduttaa
puro, ilo, vapaus — harhaa
hautasin ne jo
sinä iltana, jolloin kylmä otti minut
lulseliin käsiinsä ja nauroi pilkka-
naurua
jolloin pilvet vuodattivat valkoisia
kyyneleitä
jolloin sininen muuttui mustaksi

vain tähti — saavuttamaton — ja minä
harhailua
sumuinen katse mainoksiin
meidän joulumme, hyvältä tuoksuva
parfyymijoulumme on sinä
kuva lahjoista, yitäkyläisyydestä
piirtyy tajuntaani
muodostuu kyneleeksi ja virtaa pois
joulun sanoma käpertyy hyvinvoinnin
alle, eikä kukaan sitä seistä
huomaa
avaan nyrkkini ja annan vihan, katkeruuden
pudota ruumiistani
lasken asceni maahan
tunnen tähtien laulavan
kynttilä kertoo minulle joulun sanomasta
kuuntelen äänettömyyttä
vasta nyt näen joulun
joulun silmistä heijastuu uusi elämä ja
uusi usko
otan joulua kädestä kiinni — hymyillemme

PIENI KIRJE KUURTANELAISILLE

On siitä jo pitkät ajat kulunut kun ensi kerran astuin Kuurtaneen maaperälle. Ja sen maan päällä sitten eläin kymmenkunta vuotta — mitä nyt välillä kävisin koulussa muualla. Nämä vuodet Kuurtaneella olivat niin tärkeitä elämässäni, että vieläkin pidän itseäni kuurtanelaisena, vaikka olenkin ollut pääkaupungin asukas jo yli viisikymmentä vuotta. Muistan vielä hyvin sen hetken kun pastori Svanbergin perhe, johon silloin kuului isä, äiti ja neljä poikaa, seisoi Hausjärven Hikiän asemalla odottamassa junan tuloa. Se oli meille tärkeä juna, sillä se vei meidät Alavuden asemalle ja siitä sitten jatkeksi hevoskyydillä Kuurtaneen pappilaan. Isästä oli tullut Kuurtaneen kirkkoherra.

Itse matkasta en muista paljoakaan, mutta sen kuitenkin että veturi, joka kaukaa lähestyi, oli kuin hirvittävä kummitys. Ensimmäisen kerran sellaisen näin, vaikka olin jo kuusivuotias. Mutta mitäs asiaa minulla olisi ollut Hikiän asemalle?

Loppumatkan, joka tehtiin hevoskyydillä, on jäänyt mieleeni paljon selvemmin.

Oli toukokuun ensimmäinen päivä (se oli pappien muuttopäivä) ja kevät oli myöhässä, tuuli lujasti niin että kirkonkylään päästyämme näimme me pojat elämämme ensimmäiset suuret aallot. Vesi vallan vaahotosi ja aallokko oli ruskean väristä.

Kun sitten saavuimme vihdoin pappilaan — sitä ennen ajettuamme Ruonansillan yli ja Ruonankylän halki, Uuden Haapalan ja Haapalan talojen sivuitse — oli muutos entiseen asuinpaikkaamme Hausjärvellä niin valtava ettei tahtonut saada henkeään vedetyksi. Haapaniemihän oli suuri alue puutarhoineen, ikivanhoine puineen ja kivisine rantoineen itse pytingistä puhumattakaan, se näytti satujen palatsilta.

Mutta ensimmäinen todellinen yllätys meille tenaville oli — hännättömät kissat, joita juoksenteli kaikkialla takapihalla. Olivat kuulemma päässeet sikiämään ilaksi kun ei kukaan ollut valvonut "syntyvyyden säännöstelyä".

Toinen suuri yllätys oli vesi. Muistan kun pyysimme juotavaa ja sitä meille kaadettiinkin ämpäristä, joka oli täytetty kaivolla. Mutta, hyi, mikä maku! Se maistui vallan merkittävältä ja vastenmieliseltä. Selittivät, että juokaa vain, ei se myrkyä ole, se on vain rautapitoista. Ja taitaa olla vieläkin.

Kun sitten elämä pääsi vähitellen alkuun, tutustimme Haapalan poikiin ja muittenkin naapureitten kersoihin, eikä monellakaan ole varmaan ollut niin värikästä lapsuutta kuin meillä kaikilla. Pelasimme pilppua (kukahan sitäkään enää osaa?), juoksentelimme pitkin rantakiviä, ongimme, tappelimme ja pyrkäsimme leikkimajoja — kesäisin. Talvella laskettiin mäkä "talvirannassa", se oli jyrkin mäki, ope-

teltiin luistelemaan ja liukkaana jään aikana istuttiin kelkkaan ja annettiin tuulen viedä — mutta pitipä varoa, ettei tuuli saanut yliotetta. Pari kertaa joku meistä joutui vastarannalle asti, parin kilometrin päähän! No, kyllähän niitä lapsuudenmuistoja on kaikilla ja kaikki ovat yhtä rakkaita...

Kun perheemme sitten siirtyi pois Kuurtaneelta, seurasi meitä Maiju, Masa ja Iita. Nämä kolme uskollista ja uskotua kuuluivat perheeseen. Oli aivan kuin luonnollista, että he seuraisivat meitä vaikka maailman ääriin. Masa ja Maiju menivät aikanaan naimisiin ja muuttivat Kuurtaneen Salmen kylään, mistä Masa oli perinyt maatilan. Iida oli välillä kotomökissään Kuurtaneella, mutta palasi parin vuoden jälkeen takaisin perheemme pariin. Iita on muuten, sivumennen sanoen, erinomainen esimerkki etelä-pohjalaisesta elämäntavasta: pitää olla oma tupa ja oma lupa — jos niin haluaa. Iitan tuli kuitenkin ikävä pappilan aikoja, joita hänen elämänsä mahtuikin ainakin 30 vuotta, ehkä enemmänkin, ja niin hän jätti tupansa.

Masa oli varsin omalaatuinen mies, joka ei työpäivänsä pituutta laskenut. Mutta kaikki meni hyvin, isänikin luotti täysin Masaan, eikä syyttä. Meille veljeksille Masa oli kuin veli, olimmehan kasvaneet yhdessä vuosikymmenet ennen kuin hän lähti viljelemään omaa tilaansa Salmen kylään.

Kuurtaneen ajoista on minulle jäänyt mieleen pari "maallista" seikkaa. En koskaan nähnyt esim. Haapalan väen syövän kalaa, paitsi suolasilakkaa, vaikka sitä oli järvi täynnä. Mitä taas uimiseen tulee, ei yksikään vanhempi ihminen pitänyt arvolleen sopivana lähteä uimaan. (Toivottavasti nyt!) Ja kauhistunut oli torpan akkojen ilme, kun äitini pyysi heitä poimimaan — sienia! (Kuuluvat sanoneen, että siinähan sitten hullu ihminen on, kun myrkyä syöttää perheelleen.)

Mitä taas kaurapuuroon tulee, pidettiin sitä itikootten ruokana. Tämä käsitys oli niin syvästi juurtunut etelä-pohjalaisiin, että esimerkiksi Iita, joka kerran yritti syödä kaurapuuroa, ylenantoi kaiken syömisenä....

No niin, tätä voisi jatkaa kuinka pitkälti hyvänsä, mutta riittääköön tämä pieni rakkaudentunnustus Kuurtaneelle.

Nyt menen syömään — kaurapuuroa, ihan totta. Niin paljon on tämä "sivistys" minua rappeuttanut.

Hyvää ja rauhaa Joulujuhlaa toivotan kaikille kuurtanelaisille, vanhoille ja nuorille.

Teidän uskollinen ystäväenne

Ensio Rislakki

Miksi vietämme karjalaisten kesäjuhlaa?

Vuosi 1972 on antanut Kuortaneen Karjalaseuralle runsaasti työtä. Seuran toimivia jäseniä on erittäin vähän, vain 15-17 henkeä. Vuoden aikana on järjestetty keräys Karjalataloa varten ja Etelä-Pohjanmaan Karjalaseurapiirin kesäjuhla.

Karjalatalon keräys suoritettiin vain karjalaisten keskuudessa. Ainoastaan Kuortaneen Säästöpankki tuki keräystä huomattavalla lahjoituksella. Karjalatalohan on Karjalaliiton ja siis kaikkien karjalaisten tämän hetken suuri yritys. Siitä tulee karjalaisten toiminnan keskus.

Suuri urakka oli Kuortaneen Karjalaseurala piirin kesäjuhlan järjestäminen.

Juhlapäivä oli 6 elokuuta. Kauniit ilmat olivat jatkuneet viikkoja, mutta tuota sunnuntaita edeltävä loppuviikko oli sateinen ja vielä sunnuntai-aamunakin varjostivat harmaat pilvet taivaan. Mutta noin klo 9-10 välillä alkoi lämmin tuuli puhallella ja pilvet repesivät ja tuli suorastaan ihana juhlatilma, joka houkutteli runsaasti karjalaisia eripuolilta Etelä-Pohjanmaalta "Kuortaneen rivieralle".

Juhla alkoi Jumalanpalveluksella Kuortaneen kirkossa, jossa saarnasi pastori Arto Raumala. Alttarilla olivat hiippakuntakeskuksessa olevan oppikoulun kurssin luennoitsijapastorit.

Nuoret kurssilaiset lauloivat useamman kerran Heikki Sippolan johdolla, joka toimi tämän Jumalanpalveluksen kanttori-urkurina. Kuortaneen kirkko-kuoro lauloi opettaja Esko Palomäen johdolla. Kaikki vieraat olivat ihastuneita musiikkiohjelmasta ja erikoisesti siitä, että oli järjestetty H-P ehtoollisen vietto. Tätä ei liene aikaisempien juhlien yhteydessä tapahtunut?

Sankarihaudoilla vietetyssä tilaisuudessa puhui Nestori Mantsinen. Piirin puolesta laskettiin seppeleet, vapaus-sodan, talvi- ja jatkosodan, sekä Impilahden pitäjäseurojen patsaille. "Kuortaneella ei ole Kar-

jalaan jääneiden vainajien patsasta, vaan tämä Impilahtelaisten patsas on meille merkinnyt aina Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkkiä", sanoi Nestori Mantsinen puheessaan. Laulettiin pitkistä aikaa Klemetin "Oi kallis Suomenmaa". Tuo laulu, joka on niin kovin tuttu vanhemman- ja keskipolven karjalaisille. "Korpees vainio, kultavainio, raatain luoda nyt meidän vuoro on. Sulle tahdomme, suoda kaikkemme, puolestas seistä saakka kuolohon," tuli ohjelmassa olleen "painovirhepöytälaulun" ansiosta laulettua kahteen kertaan. Mutta se ei haitannut juhlatunnelmaa, vaan taisipa jopa nostaa sitä.

Kirkkokahvit oli järjestetty seurakuntatalolle, ja runsaasti vieraat käyttivät ravintolaa hyväkseen. Ennen päiväjuhlaa suoritettiin kyykköottelu Silvennoisen pihassa. Kyykkä on vanha karjalainen peli. Ja otettiin siksi kesäjuhlan ohjelmaan, että saataisiin seurat innostumaan tähän peliin.

Päiväjuhlaa vietettiin talo-museolla, sen kauniissa ja kodikkaassa pihassa. Tuo pihahan on kuin juhlasali. Oli todella lystikästä kun "saliin" ajoj ennen juhlan alkua traktori ja toi melkein kaikki seurakuntatalon tuolit, sillä varatut penkit eivät riittäneet alkuunkaan. Vieraita oli noin 400 henkeä, joka on melko paljon, kun on kysymyksessä tällainen piirin järjestämä tilaisuus. Pitäjäjuhlal vetävät aina enemmän väkeä.

Juhlan esiintyjät olivat melkein kaikki kuortanelaisia, tai Kuortaneen karjalaisia, sillä vieraiden on aina hyvä kuulla ja nähdä sen paikkakunnan esiintyjä, missä juhlal kulloinkin vietetään.

Juhla alkoi Kuortaneen torvisoitokunnan esityksillä, johtajana Juho Yli-Lahti. J. Mäki-Hallila toivotti vieraat tervetulleeksi ja sen jälkeen laulettiin yhdessä "Karjalan kunnalla".

Isännän sanan esitti Olli Saari. Hän kertoi lämpi-

Joulunkellot

*Yli hautakumpujen hiljaisten
yli lumisten metsien, peltojen.
Taas Joulun kellot soivat.*

*Yli kyltien, yli järven jään
ne kaikuivat soittoa lämmittävää.
Taas rauhan kellot soivat.*

*Ne kaikuivat halki talvisen sään
läpi ihmissydänten roudan ja jään
ne hyvää tahtoa soivat.*

*Yli huolten, surun ja murheiden,
yli tuskan, kivun ja kynneltien
ne lohtua huolihin saivat.*

*Ja lapsen kesken leikkien
myös riemuiten kuulee soinnun sen:
Nyt Joulun kellot soivat!*

*Läpi vanhuksen sydämen uupuneen
käy rauhan sanoma ihmeellinen.
Nyt rauhan kellot soivat.*

*Ja keskellä arkisen elämän
me hetkeksi käymme miettimään
mitä Joulun kellot soivat?*

*Ne maahan rauhan viestin tuo
joka mielet johtaa Seimen tuo.
— Nyt Rauhaa kellot soivat!*

Aili Korkeala

mästi ja kauniisti talomuseosta ja pyysi vieraita viihtymään juhlassa. Ja kun tuntui siltä, että yhteislaulu meni kohtalaisen hyvin, laulettiin Olli Saaren puheen kunniaksi "Kymmenen virran maa".

Kansalaisopiston pelimannipiiri valloitti esityksillään täysin yleisön.

Välilläjalla oli mahdollisuus käydä kahvilla, tutustua museoon tai paistaa makkaraa savupirtissä. Väliäika ei tullut kenellekään pitkäksi niin monipuolinen ohjelma oli museolla mahdollisuus järjestää. Juhlan loppupuoli alkoi taas musiikkiesityksillä. Kuortaneen torvisoittokunta kutsui juhlaään kokoon ja pian kajahti yhdessä "Karjalaisten laulu". Nyt oli juhlapuhujan vuoro saapua mahtavan tynnyrin, Suomen ja Karjalalippujen taakse. Piirin puhjoht. Reino Karesalo puhui aiheena ihmisten eriarvoisuus. Tyttöjen laulua kanteletaresta lueskeli Jenny Mäki-Hallila ja tämän jälkeen Kuortaneen karjalaisten "emännät", Vee-ra, Eila, Mirja, Eline ja Jenny lauloivat. Esitys ei ollut ehkä hiottu, mutta sydän oli jokaisella mukana, sillä he esittivät nuo iki-ihana, "Jospa oisit kaunokukka", ja "Takaisin Karjalaan". Jälkimmäinen laulu, jokaiselle karjalaiselle tuttu ja niin rakastettu, mutta nykyisin sitä ei enää juuri koskaan kuule missään.

Juhlissa onnennettiin palkinto kyykkäpelin voittajajoukkueelle. Lopettajaissanat esitti Kouko Turkulainen. Ja juhla päättyi yhteisesti laulettuun "Maam-

me lauluun". Tuntui että t ä t ä juhlaa olisi saanut jatkua vielä kauan. — Monet henkilöt kävivät Kuortaneen karjalaisia kädestä kiittämässä, ja monet soittivat ja kiittivät seuraavina päivinä.

Mutta kuinka usein kuuleekaan sanottavan, ja monasti ne ihmiset ovat karjalaisia, jotka näin sanovat; "mitä noita juhlia aina pidetään, miksi tohotetaan siitä karjalaisuudesta ja karjalaisuuden säilymisestä. Karjala on mennyt ja mikä on mennyt, on mennyt." Mutta tuo ajatus on väärä! Väärä siitakin huolimatta, että Karjalasta lähtö tapahtui jo 28 vuotta sitten. Niin kauan kun yksikään ihminen rakastaa Karjalaa, se ei ole mennyt. Ja sen vuoksi tarvitsemme kesäjuhlia, tarvitsemme erilaisia tilaisuuksia, kirjallisuutta, musiikkia. Näiden avulla voimme säilyttää karjalaisuuden ja rakkauden Karjalaan, sekä siirtää tuon kaiken tuleville sukupolville. Meidän velvollisuutemme on tuo säilyttäminen, täyttääkäämme se velvollisuus! Muiden lapsenlapset, ne rakastavat taas eritavalla mutta jos sinne saakka säilyy, säilyy karjalaisuus niin kauan kuin maailmakin. Tästä ollaan varmoja. Ihminen joka rakastaa kotiseutuaan, rakastaa isänmaataan ja se ihminen joka rakastaa isänmaataan, on tavallisesti hyvä maailmankansalainen. Hyviä maailmankansalaisia maailma tarvitsee tänäpäivänä ja tulevaisuudessa.

Jenny Mäki-Hallila

ISÄ JA JOULU

Jouluaatto 1971, ilta on pimentynyt. Väkeä rientää kohti kirkkoa. Siellä on aattoillan hartaus. Niin riennämme mekin koko perheen voimalla.

Valo tulvii temppelistä. Sadoilla haudoilla tuikkivat kynttilät. Täällä on heidän joulunsa, heidän, jotka ovat "rajan takana".

Astelemme mekin erästä kumpua kohti. Siinä on vielä jäähyväiskukkasten kerros lumivaipan alla. Tätä kumpua ei ollut viime jouluna, mutta nyt on. Niin paljon voi tapahtua kahden joulun välillä.

Teen lumeen kuopan ja asetan siihen hellävaroin kynttilän ja sytytän sen. Siinä palaa nyt kynttilämme ensimmäistä kertaa. Miksi sen liekki loistaa kyynelhelmin? Mitä mietin?

— Niin, siellä olet nyt Sinäkin, rakas isä. Itse toin viime jouluna kynttilän läheisesti haudalle kuten monena muuna jouluna. Mutta nyt sellainen tuikkii omalla kummullasi. Sen alla lepäävät Sinä, jolle joulu oli kaikin tavoin niin suuri juhla. Olit jouluihminen, juhlahiminen.

Ollessamme pieniä veit meitä kuusen hakuun, veit kansakoulun kuusijuhlaan ja muutenkin teit parhaasi valmistaksesi äidin kanssa meille joulua. Tätä jouluhenkeä olit varmaan perinyt omasta synnyinkodistasi. Niin, vuosisatojen takaa se on vaeltanut polvesta polveen, se jouluhenki. Olit yhtenä renkaana välittämissä sitä omille lapsillesi.

Emme jääneet osattomiksi joululahjoista. Et säästänyt valvojasi niitä hankkiessasi, ja rahaakin täytyi niitä varten löytyä. Kenties on väärin puhua valvoista Sinun kohdallasi, kun oli kerran joulusta kysymys. Salaperäisyyttä piti olla, kuinkas muuten, ellei joulun alla. Ei saanut tulla etukäteen tietoon pukin antimet. Myös yllätyksellisyttä kätkeytyi usein lahjoihin. Kääröistä paljastui sellaista, mitä asianomainen ei ollut osannut odottaakaan. Kerrankin tuli esiin kori, jossa oli suloinen koiranpenikka, joka sai nimen Riku. Voi sitä iloa! Yhtenä jouluna joutui pukki "roho-naamaan" tupaan asti koko perheen yhteisen lahjan lohonan eli kirkkoreen muilla lahjoilla lastattuna.

Kaiken jouluilun keskellä ei halunnut unohtaa pää-asiaa, Vapahtajan syntymäjuhlaa. Veisattiin jouluvirsi. Varhain joulusaamuna nousit panemaan valot huoneisiin ja kynttilöihin valkeat juhlistaaksemme ihmisten joulukirkkoon menoa.

Oli myös sota-ajan ankeampia jouluja. Silloinkin Sinä koetit tehdä parhaasi, että juhlan tunne täyttäisi mielet. Talvisodan jouluna tuotiin kuorma-autollinen siirtoväen karjaa pihaamme, myöhään aattoillana. Sait järjestää niillekin joulun, suojaa ja ruokaa.

Jouluna on arvokas asia, että kaikki perheenjäsenet ovat kotona. Muistini mukaan Sinä, isä, olit kotona kaikki sotajoulutkin. Vähältä piti vuonna 1945. Aaton aattona pääsit kotiin Valpon käistä. Sen suurempaa joululahjaa ei silloin tarvittu.

Monen monet kerrat olit itsensä joulupukin ominaisuudessa jouluiltoa jakamassa naapurien lapsille ja aikuisillekin. Näin oli viime vuosin saakka. Halusit olla joulussa mukana täysin rinnoin niin kauan kuin suotiin.

Viime jouluna Sinulla oli kai jo aavistuksia sairaudestasi. Ehkä ajattelit, että tämä joulu voi olla viimeisesi täällä ajassa, ja niinhän se oli. Nyt vietät siellä iankaikkisuudessa ihanaa joulua, toivon mukaan.

— Nyt kanssa enkelten, mä laulan kiitoksen, mä laulan kiitoksen...

Pentti M.-H.

Pyyntö

*— Olet minun koivuni
kasvat ihanalla harjulla.
Juuresi kaiteutuvat pehmeään,
syvään, ravitsevaan
multaan.*

*Latvasi kohoaa taivaan sneen.
Jokainen lehtesi valkky
auringossa, puhtaana
sateen jälkeen.*

*Uusi Valtatie! Traktorit, hullujussit.
Mahtava isäntä!
Älä anna kaivurettesi kaivaa
tuon harjulla olevan puun
juuria.*

*Sillä silloin lehdet kellastuvat,
latva katkeaa,
ja minun kotoni kutuu.*

J. Ih-H

VANHAT KUVAT

Nämä kuvat on luovuttanut Kuortanes-Seuran Joulun toimituksen käyttöön Heikki ja Vieno Heiskala. Heillä on erittäin laaja ja mielenkiintoinen kuvakokoelma Kuortaneelta aina vuosisadan alusta lähtien.

Tämä kuva kertoo, että jo vuonna 1915 toimi Kuortaneen Mäyryssä urheilukoulu, joka vastasi eräessä mielessä nykyajan "sportti-klubi". Kuvassa Mäyryn koulupiiriläisiä urheilumerkkien jakotilaisuudessa. Merkit jakoi koulun vetäjä opettaja Suvio, joka ei ole mukana kuvassa.

Koskelan talo toimi vuosisadan vaihteessa kirkkoväen kokoontumispaikkana. Yljoelta ja Kivemmäen suunnasta kirkkoon matkaavat kokoontuivat tässä ja matkaa jatkettiin joukolla eteenpäin milloin veneellä ja joskus jopa luistimilla. Kuva vuodelta 1924.

Koskelankoski oli aikoinaan mäyryläisten hyvin tuntema paikka. Varstinkin nuoret kokoontuivat usein näillä seuduilla. Kuvassa Iso-Härkösen nuoria Työvästä sekä kuvan omistaja Vieno Heiskala, o.s. Koskela.

KERTOVAT

Vuonna 1912 otettu kuva kertoo Koskelan pihan nuorista, jotka ovat kokoontuneet viettämään iltaa kielojen kukinta-aikoihin.

Tässä on menossa varsin tärkeä työvaihe pellavalankojen valmistuksessa. Jenny Lehtinen o.s. Mattila vas. ja Liisa Leppälä oik. ovat lihtaamassa ja loukuttamassa pellavia. Kuva on otettu 1910-luvulla Vainiolan riitellä Mäyryssä.

Kaikkien tuntema Hallisenlampi kevättulvan aikoihin ilmasta kuvattuna. Ikää on kuvalla vasta kolmisenkymmentä vuotta, mutta paljon on kirkonkylä sinäkin aikana muuttunut.

Kuoron
perustajajäsenet
Heliällä
v. 1926.

Muistelmia Kuortaneen Laulajain toiminnasta

Kuortaneen kauniin järven rannalla, komean hongikon keskellä sijaitsee nykyisin Klemettimuseo. Tämä paikka aikanaan oli säveltäjänteen tyyssija.

Tässä kesähuivissa Heliässä on prof. Heikki Klemetti herkinnyt säveleensä soinnuttanut. Hänestä on tehty muistopatsas ja seisoo sillä paikalla, jossa hänellä on ollut tapana seisokella katsellen järven laineita, tai sinäitaavaale lintujen ääniä kuullakseen.

Korkeine johdatti hänelle puolison. Hän oli samoilla taiteellisilla lahjoilla varustettu Armi rouva o.s. Hämäläinen.

Muuttolintujen tavoin he matkustivat kesän tullen Kuortaneelle Klemetin synnyinseudulle, missä kaunis luonto sai runoja ja ihania säveliä syntymään.

Kuortaneen Laulajat sekakuoro sai alkulähdön v. 1925. Kanttori Väinö Pekuri sai rouva Armi Klemetin lupautumaan kuoron johtajaksi. Kuoron puheenjohtajaksi valittiin

Aukusti Luoma ja rahastonhoitajaksi Arvo Laaja. Tämä oli alkulähtö ja sitten alkoi perusteellinen harjoitus.

Kuortaneen Laulajain nimi tuli pian tunnetuksi ei ainoastaan omalla paikalla, vaan laajemminkin. Ansio tästä lankei johtajan taidolle johon vain harvat pystyvät. Hän valoi sellaisen innostuksen johtotyylillään, että laulajat tarkkaavasti seurasivat johtajansa käsiin liikkeitä. Kasvojen ilmeet merkitsivät aina jotakin laulun kohokohtaa.

Vuonna 1926 uskaltautui kuoromme Vaasan laulu- ja soittojuhille. Kilpailtiin 2 sarjassa, jossa tuli I palkinto. Voittokulku jatkui yhä. V:nä 1929 oli Alavudella laulu- ja soittojuhlat ja 2 sarjassa tuli taas I palkinto.

Vuonna 1931 tuli sitten koko maata käsittävät yleiset laulujuhlat Helsinkiin, joihin kuoromme osallistui. Näihin juhliin valmistauduttiin jo hyvissä ajoin. Harjoitukset olivat perusteellisia ja kovia. Meni

siinä touhussa monia arkipäiviäkin. Kun prof. Heikki Klemetti tuli usein iltaisin hakemaan rouvaansa pois harjoituksista, niin samalla hän sala kuunteli ja jos hän huomasi virheitä antoi hän apuansa äänten muodostuksesta ja muusta.

Kilpailupäivä läheni ja niin Kuortaneen Laulajat matkustivat Helsinkiin. Prof. Heikki Klemetti uskoi Laulajain menestykseen ja ennenkaikkea johtajan taitoon. Perille päästyämme hän halusi vielä antaa laulajille omat ohjeensa.

Rouva Armi Klemetin harjoittaessa kilpalauluja hän huomasi ja totesi, että matala basso kuului heikosti. Eipä siinä muuta, kuin soitto Kuortaneelle ja niin matkustivat J. E. Erkkilä ja Juho Korkkila Helsinkiin ja niin oli matala basso kuorossa.

Kilpailupäivä valkeni aurinkoisena ja me laulajat hyvin nukkuneina heräsimme. Oli odotusta ja jännitystä. Johtajamme antoi määräyksen, nyt ei saa syödä mitään, sillä täysinlaisella vatsalla ei lauleta. Vielä kuulkaa: Mieheni sanoi, että jos laulatte yhtä hyvin kuin eilen harjoituksissa, niin Laulajat voittaa I sarjan I palkinnon. Näistä rohkaisevista sanoista meni nälän tunne ja innostus nousi huippuunsa. Tuntia ennen kilpailua annettiin laulajille annos sitruunaa lääkkeeksi.

Kilpailu alkoi. Kuortane oli alkupuolella vuorossa. Marssimme laivalle ja jännitystäkin oli. Rouva

antaa äänet ja laulu kajahtaa kauniisti. Laulajat seuraavat johtajan käsien liikkeitä, sekä kasvojen ilmeitä. Nyt oli lauluissa sellaista voiton tuntua ja yleisö elää mukana. Kaikki menee hyvin. Kun sitten seuraa toinen kilpailu "Minä olen ruuski Kuortaneelta" ei enää kysellä kuka voittaa ja sen huomasi jo prof. Klemetin kasvoista. Kilpailujen jälkeen sitten ilmoitettiin, että Kuortaneen Laulajat ovat voittaneet I sarjan I:n palkinnon.

Kuoron naisilla oli silloin kansallispuku päällä, mikä samalla oli tuntomerkki suurelle yleisölle. Kuului sellaisia ääniäkin, että siinä menee kuorolaisia, jotka lauloivat niin kauniisti.

Kuortaneen Laulajat toimi aikanaan kirkkokuoronakin tarvittaessa. Kuortaneen seurakunnan 300-vuotisjuhlassa v. 1933 aikana kuoro esitti vaativan ohjelman mm. Joh. Seb. Bachin "Jeesus aarteheini" kokonaisuudessaan. Esitys kesti puoli tuntia. Suurin osa laulajista lauloi ulkomuistista ilman nuotteja. Arvostelujen mukaan esitys onnistui loistavasti. Tämä lienee maalaiskuorolta saavutus, mikä jälkeenpäin panee ihmettelemään, kuinka se kaikki on ollut mahdollista. Tästä kaikesta on kiittäminen kuoron johtajaa Armi Klemettiä. Hänellä oli tavoite korkealla. Mikään puolivalmis ei kelvannut.

Vuonna 1934 osallistui kuoromme Tampereen laulujuhlille, josta oli jätetty kilpailut pois. Kaupunkilaiskuorot lienee saaneet loukkauksen, kun maalaiskuoro oli paras maassamme, niin tehtiin päätös ettei enää kilpailla.

Palaamme vielä niihin Helsingin laulujuhlisiin. Sai kuoromme haltuunsa arvokkaan musiikkilyran, joka lienee neljäs voitto Kuortaneen laulajille. Tätä arvokasta palkintoa säilytetään Klemetti-museossa.

Vuonna 1936 oli kuoromme mukana vielä Viipurin laulujuhlilla ja edelleen antaa konsertteja monilla paikkakunnilla, sekä laulaen Vaasan kautta yleisradioon. Noin 15 vuoden ajan oli kuoromme maineensa huipulla. Ajat muuttui. Tuli talvisota 1939, sekä jatkosodat. Näissä taisteluissa isänmaan puolesta menetti kuoromme useita jäseniään. Heitä kaipausti muistamme.

Kaiken edellä olevan jälkeen on kuoromme esiintynyt joskin vajavaisena monissa erilaisissa tilaisuuksissa. Näistä voidaan mainita television Kuortaneen ohjelman yhteydessä, jolloin haastateltiin kuoromme johtajaa Armi Klemettiä lauluesitysten yhteydessä.

Viime kesän heinäkuulla johtajamme kävi tervehtimässä kuorolaisiaan. Hänet otettiin vastaan laulutervehdyksellä. Samassa yhtey-

dessä esitettiin tervehdys Kuortane-Seuran puolesta ja kiitokset siitä taloudellisesta tuesta seuran hyväksi. Esityksen suoritti seuran puheenjohtaja Olli Saari. Sitten tehtiin niin kuin monasti ennen. Johtaja nosti käntensä ja laulettiin niitä vanhoja, jotka ovat muistiin jääneet. Vielä helisi Heljän puisto sävelä, jotka olivat niin tuttuja meille kaikille.

Kuortaneen Laulajain nimet on kerätty kokoon ja kirjoitetaan tauluun, joka luovutetaan rouva Armi Klemetille, sekä sitten myöhemmin säilytettäväksi Klemetti museolle. Tähän tulee kaikkiaan 78 nimeä ja kaikille tulee muistomitali.

Vuodet kuluvat ja rivit harvenevat. Jäljelle jäävät kauniit muistot säilyvät. Me elossa olevat laulajat pidämme kunnia-asiana sitä, että olemme saaneet kuulua aikanaan tähän valiokuoroon. Me laulajat tulemme aina muistamaan uhrautuvaa kuoromme johtajaa rouva Armi Klemettiä kiitollisuudella.

Täten jääköön muistolauseeksi seuraavat sanat:

"Anna Herra ilon onnen, Meidän askeleita seurata. Enkel siivon meidät suojaa. Murheet kauas karjoita. Lähtöhetken saapuessa, Suo pyhäis joukkoon joutumaan."

Juho Hakola

Helsingin yleisin laulujuhlin v. -31 osallistunut voittoisa Kuortaneen Laulajain kuoro.

Mä katson eessäni kynttilää,
sen valoa lämmintä, lepattavaa.
Se ylväänä kohooa taivasta päin
valon maata, kohti tähtitarhain.

Sanan valo meitä viittovi seimelle päin
lasta pienoista katsomaan riennetähän.
Siellä uinuvi lapsen herttainen
äiti rakkaintaan vaaltei riemuiten.

Niin — äidin rakkaus suuri ja heillä on,
se kotoisin maasta on, jok' on varjoton.
Valon tuikkeessa se vain kirkastuu
valon ikuisen eessä kaikki uudistuu.

Kaksi valoa

Joulun valot taas kirkkaana loistakaa,
maailmalle tuikkeestanne kertokaa,
ett' valo taivainen seimeltä hohtaa meille
maan lapsille, korpeen eksyneille.

Valo ikunen jok' ei sammua voi,
se riistiltä yhä kirkkaammin soi
sen valossa turvaisaa tehdä on matkaa,
sen johdossa matkamme valon maahan
johtaa.

Taimi Haapa-aho

MUISTATKO?

Muistatko miten innoissamme olimme saadessamme aloittaa koulunkäynnin. Ensimmäisinä iltoina menimme aikaisemmin nukkumaankin, että tulisi pikemmin huomina päivä, koulupäivä. Eikä se paljon häirinnyt, vaikka yläluokkalaist sanoivat meitä alakoulun lampaiksi, koska tiesimme, että heitä on aikoinaan nimitetty samoin. Miten koulusta palatessamme paistoi aina aurinko, ja punainen lakki Pataman Tertun päässä keikkui hauskaasti hänen astellessaan voileipä kummassakin kädessä, vilkkaasti jutellen ja syöden samalla. Mutta sinä päivänä, kun Terttu keväällä vähän ennen lukukauden päättymistä, lähti Amerikkaan, oli aurinko piiloutunut pilven ta. Toiselle luokalle mennessä olivatkin jo tuttuja iit ja aat, kiitos opettaja Martta Mäen ja pyöreiksi aiottu pannunlaput tulivatkin jo melkein pyöreitä, eivätkä enää muistuttaneet baskeria yhtä paljon kuin edellisellä vuonna. Ja osasimme vähän esiintyäkin. Minäkin sain lukea kevättutkinnolla oikein kertomuksen. Harjoittelin sitä innolla, eikä sitä esittäessäni puuttunut nuottia eikä paatosta. Onnistuin mielestäni erin-

omaisesti ja tässä uskossa olin aina ns. "totuuden hetkeen" asti, joka koittikin jo samana iltapäivänä, eli heti kun kokoonnuimme kylän raitille. Koiviston Väinö sanoi, että hän luuli ensin, että joku tenava rupeaa itkemään, mutta tarkemmin katsottuaan totesi, että Allihin siellä lukee kertomusta!

Miten yläkoulussa kerran luonnontieteen tunnilla opettaja Hanna Tammen näyttäessä perhosta ja kysyttäessä mikä se on, eräs poika viittasi innokkaasti ja vastasi varmasti, niinkuin silloin vastataan, kun asia hyvin tiedetään: "Pöppööne". Selkeästä vastauksesta huolimatta ei asia oikein selvinnyt vaasalaiselle opettajalle, vaan hän kysyi ihmeissään: "Mikä?!"

Kun me tytöt pelasimme kerran talvikauden kaikki välitunnit pesäpallolla, poikien käydessä vähän väliä jahkumassa: "Kyllä nua työtöt on hulluja, ku pelaavat talaveilla pesäpallua!"

Kuinka Kainulan Aarne teki hienon luotilangan nykäläisellä vieressään istuvan Maijan päästä hiuksen ja pistämällä sen toisen pään

pyyhekumissaan olevaan halkeamaan.

Miten Honkolan Alli oli onnistunut veden avulla oikaisemaan kiharan tukkansa, niin että se ainakin aamuhartauden ajan, eli ennenkuin ehti kuivua, oli niinkuin muidenkin tukka.

Ja kuinka mukava joulupukki Hyypän Elias oli kuusijuhlissa. Kerrankin hän oli sepittänyt itse laulun sanoineen ja nuotteineen. Ensimmäinen säkeistö kuului: "Läistyttele, koipiani joulun kunniaksi, ettei joulumatkat käysi, kovin vaikeaksi". Jatko on osittain unohtunut, siihen sisältyi ainakin äänen treenaus joululauluja ajatellen. Siitä laulusta tuli ehdoton pop sen talven ajaksi. Kerrankin oltiin voimistelutunnilla poikkeuksellisesti sokkosilla, Opettaja Elma Viitala oli käymässä omalla puolellaan ja Maija sitten sokoksi jouduttuaan esitti tuon laulun asiaan kuuluvine liikehdintöineen. Opettaja oli kuitenkin palannut luokkaan jo esi-tyksen alussa. Maijan ilme oli näkemisen arvoisin kun hän, poistettuaan siten silmiltään, sai huomata esiintyneensä myös hänelle. . .

Alli Pesonen

Pellavan loukutus ja lihtaus MattiKonttelissa 45 vuotta sitten. Ku-
vassa: Senni Perälä, Sannu Huhtala, Maija Konttel, Amalia Kontte-
li ja tyttäret Aino ja Aune Konttel.

OMAN VIIKON VIETTOTAVOISTA

Omaa viikkoa vietettiin ennen palkollisten, pii-
kojen ja renkien vuosilomana ja se oli pyhäin-
miestenpäivää edeltänyt viikko.

Oman viikon vietosta Löyällä ja Ylijoella kerto-
vat Löyänkylän emännät Eeva Peltolalle. Lempi
Peltola ja Lempi Pollari muistelivat tähän tapaan:
"Juko katkesi" jo oman viikon ennen torstai-
lta ja piit ja rengit saivat tästä saakka pitää va-
paata aina pyhäinmiestenpäivään asti. Emännät
sanoivat omaaviikkoa "rämppävikoksi" koska
heillä oli silloin paljon enempi töitä kuin muina
aikoina.

Naispuoliset palvelijat eivät kuitenkaan ryhty-
neet heti pyhää pitämään kun juko oli katken-
nut. Oman viikon alkupäivinä he loukuttivat,
lihtasivat ja häkyöivät pellavia. Palvelijoiden
luontaisetuihin kuului, että he saivat kylvää ta-
lon peltoon pellavaa. Lampahiakin sai palvelija
pitää. Talven aikana annettiin aina joka toisella
viikolla navettatöiden välillä tehdä itselle kynsi-
töitä. Palvelijoiden luontaisetuihin kuuluivat kotia
otetun suutarin tekemät piaksut ja kengut. Juus-
ton sai myöskin tehdä itselleen.

Sitten kun pellavat oli saatu reiratuksi kulutet-
tiin aikaa kyläillen sukulaisten ja tuttavien luona.
Loppuviikolla pidettiin aina omanviikon tanssia
koska talojen tyttäret ja pojatkin saivat pitää
silloin vapaata. Köyrilauantai, jota myös reppu-
lauantaiksi sanottiin oli palkollisten muuttopäivä.
Palvelijat pestattiin taloihin aina vuoden ajaksi.
Pestiraha, joka oli 5—10 markkaan annettiin jo

uselta viikkoja, joskus monia kuukausiakin ennen
köyrilauantaita. Jotkut antoivat pestin takaisin
ja siitä ei talonväki tykännyt. Sellaisissa tapauk-
sissa oli lähdeittä taas uutta palvelijaa etsimään
eikä se silloinkaan hyvän palvelijan löytäminen
niin helppoa ollut.

☆

Hilda Löyän mieleen oli jäänyt tapaus kun
erään talon renki oli oman viikon ennen, torstai-
lta tullut töistä kotiin, lyönyt suittet lattiaan
ja sanonut: "Nyt se juko katkes". Juko katkes
Ylijoellakin torstai-iltana ennen omaa viikkoa.
Piit eivät hänenkään muistinsa mukaan paljon
pyhää pitäneet vaan kerittivät silloin lampahia ja
silvosivat pellavia. Rengit eivät juuri omalla vii-
kolla töitä tehneet vaan kävivät tapaamassa tyt-
töjä pellavasauunassa ja juttelemassa heille. Aina-
kin kiintiällä piialla riitti omalla viikolla työtä
kun hän ei saanut pitää talvella omaa aikaa.
Kiintiällä piialla oli tavallisesti suurempi palkka
kuin sellaisella, joka sai talvella omaakin aikaa.
Piian palkka oli 75—100 markkaan vuodessa.

Kyllä rengilläkin oli oman viikon lisäksi omat
luontaisetunsa. Heille tehtiin talon puolesta ai-
nakin kahdet kengät, paulapiaksut ja saappaat.
Joskus paulapiaksujen edestä tehtiin halastouppi-
saappaat, ne olivat puolivartistet saappaat.

Oman viikon lopulla piit ja rengit sitten kävi-
vät talon tyttöjen ja poikien tykönä kylässä,
juotiin kahvia ja pidettiin hauskaa. Usein jo per-
jantai-iltana oli tanssit työväentalolla ja lau-
antai-iltana sitten tanssittiin Ylijoen seuralla.

Usein isäntä pantin omalla viikolla hakemaan kaupungista viinaa 10 litran tynnörillä ja siitä saivat sitten osansa isännät, pojat ja rengit. Köyriauantain tansseissa oli tavallisesti juoppoja paljon enempi kuin muulloin. Joskus tapeltiinkin ja oli resuusempaa kuin muissa tansseissa.

Uusien pilkojen ja renkien piti aina ehtiä uudelle paikalle köyritanssiin. Tavallisesti talon isäntä tai poika haki uudet piilat ja rengit. Lähtö- ja tulorokko uusille palkollisille oli talossa parempaa kuin muulloin ja niillä kerroilla vietin renki ja piika kamarin syömään. Pyhäinmiestenpäivänä oli uuden pilan jo sitten mentävä aamulla navettaan ja aloitettava askareet ja siihen se kamarissa syöminenkin sitten päättyi.

☆

Näin muistelee Maria Ala-Hankola pestiaikojan ennen.

Vanhaan aikaan noin viisi-kuusikymmentä vuotta taaksepäin, ei puhuttu kesälomista mitään. Vapaa-aika oli vasta syksyllä, kun oli puinti ja muut korjuutyöt tehty. Ne velvättiin alkaa, kun maatalous ei ollut niin koneellistettua kuin nykyisin. Sentähden tarvittiinkin joka talossa oman perheen lisäksi vierasta työvoimaa, sekä nais- että miesapulaista jopa suuremmassa talossa kaksikin.

Syyskesästä lähtien niitä työsopimuksia tehtiin aina vuodeksi kerralla, jonka vahvistukseksi palvelijat ottivat isäntävaimelta pesti rahan. Mikkelin ajan markkinoita sanottiin pestimarkkinoiksi. Tämä ei ollut mitenkään sitova sopimus. Toiset ottivat useimmalta isännältä pestyä ja velvätti edellisille takaisin, jos saivat korkeampaa palkkaa tai muita etuisuuksia. Samoin, jos oli sen talon väkeä paneteltu. Oli paljon palvelijoita, jotka olivat useampia vuosia samassa talossa, jopa kymmenenkin vuotta. Lähtiessä saivat siitä palkkioksi lehmän tai sen hinnan, miten halusivat. Tämä koski kumpaakin sukupuolta. Torstai-iltona toista viikkoa ennen pyhäinpäivää katkesi juko, ja monet miehet olivat varanneet itseään väkevämpää, jota sitten nauttivat, kyläillivät ja lauloivat.

Naisille kuului palkkaukseen pellavan viljely talon maassa. Niiden loutus ja lihtaus vei aikaa aluksi. Samoin heillä oli lammas tai kaksikin, joita seuraavana syksynä voi olla useampi, jos oli hyvä lammasonni. He myivät liiat teuraaksi tai antoivat kotilinsa. Naisille kuului parseelina kenkäpari tai kaksi ja miehille lanellikerrasto, sukat kintaat ja lapaset. Joutui emäntä terittämäänkin miesten sukkia.

☆

Viime vuosisadan lopussa ja tämän alussa elettiin luontaistaloudessa ennen totuttuun tapaan, kun siihen aikaan ei vielä ollut mitään maatalous- ym. koneita. Ja kun maataloustyöt täytyi tehdä pääasiassa hartiavoimin. Sen vuoksi selaisissa taloissa joissa omat lapset olivat vielä pieniä, täytyi käyttää vierasta työväkeä, piikoja ja renkiä. Näin kertoo Heikki Kuha.

Niinpä minunkin syntymäkodissani Ala-Kuhan

talossa lapsuuteni aikana oli tavallisesti yksi renki ja kaksi piikaa. Näiden palvelusaika alkoi syksyllä Pyhäinpäivältä vuodeksi kerrallaan. Talon isäntä pestasi rengit ja emäntä pestasi piilat. Pestiraha oli 5 markkaa. Rengin vuospalkka oli 70—80 markkaa ja piijan rahapalkka 35—40 mk. Piialla oli lisäksi luontaisena perunaa yhden nelikan kylvö ja pellavaa yksi kapanala.

Palkollisten oma viikko alkoi Pyhäinpäivän alusviikon edellisenä perjantaina ja kesti siis 9 päivää. Omalla viikolla piilat tekivät omia käsitöitään, loukuttivat ja lihtasivat saunassa kuivatuita pelaviaan. Silloin renki- ja piilat tulivat loukuttamaan piikalikkojen pellavia. Varsinainen huvittelu alkoi Köyriperjantaina, jolloin talollisten poikien ja tyttöjenkin oma viikko alkoi ja kesti 2 päivää. Köyriperjantaina olikin sitten ilo ylimmillään ja lyötiin lapikasta lattiaan eri puolilla pitäjää.

Renkien ja pilkojen muuttopäivä oli "Köyriauantaina" ja palvelusaika kesti seuraavaan Pyhäinpäivään, jos ei mitään erikoista estettä tapahtunut.

Minun muistini on jäänyt eräs tapaus v. 1889. Olin silloin Kirkonkylän kansakoulua käydessäni kortteeria tätini luona Yli-Hallisen talossa. Ja Köyriperjantaina iltapäivällä Yli-Hallisen isäntä ja renki Nurkan Matti lähtivät hevosella ajelemaan Yli-Kuljuun asti, ja minä kotiin lähtiessäni pääsin heidän kyytiinsä keisien takaistuimelle. Miehet olivat vähän hiprakassa. Ja kun hevonen täydessä juoksussa yhtäkkiä pujahti Ala-Mäenpään pihamaalle, kaatui keisit kyljelleen ja lensimme prunnin patsaan juurella olevaan lätäköön. No, ei sinä sentään kummempaa tapahtunut, pääsimme jatkamaan matkaa edelleen Yli-Kuljuun asti. Siitä minä jatkoin matkaani jalkaisin kotini omaa viikkoani pitämään.

☆

Tähän tapaan kertoili Sanni Kantola allekirjoittaneelle oman viikon tavoista ym. siihen kuuluvasta.

Jo paljon ennen pyhäinpäivää rupesivat talolliset, jotka piikaa tarvitsivat, kyselemään ja kuuhoilemaan missä olisi tekevä ja muutenkin riuksaotteinen piika. Kyseltiin onko toisasta pois lähtöpäällä, vai vieläkö jää vuodeksi jne.

Kyseessä oli vuospalkasta ja erilaisista parseeleista eli luontaisesta ja vieläpä vapaa-ajasta sopiminen. Pestuu rahaa annettiin heti, kun oli sovittu asiat selviksi. Se oli kuin takeena, ettei sovittuja kauppia rikoitaisi. Pestuu rahan suuruus vaihteli isäntävään tavan ja tyylin mukaan.

Noin 40—45 vuotta sitten oli pilan vuospalkka 900 mk aina 1200 mk. Erikoistapauksissa piti jollekin maksaa jopa 1600 mk vuodessa?! Sovittuihin etuihin kuului talosta suutarin tekemät kengut eli pyhäkengät ja yhdet pieksut. Talon lampaitten mukana sai pitää 2 omaa lammasta ja syksyyn asti talvella syntyneet kakut. Pyhäinmiestenpäivästä aina vappuun asti sai tehdä omaa kysintyötä joka toinen viikko, kehrätä pel-

Ensimmäinen kuusijuhlani

"No onkos tullut kesä taas talven keskelle"

Tämän joululaulun kuullessani vierivät muistot kauas lapsuuden kultamaille. Niihin aikoihin kun vanhimman veljeni kanssa kuljimme Rintalassa kiertokoulua ja tuli viimein se odotettu ja ihmeelliseltä tuntuva ensimmäinen kuusijuhla.

Talvinen viima puhalsi tuimasti vasten kasvojamme rämpiessämme joka aamu umpinaista tietä naapuriin, jonne oli matkaa vajaa kilometri. Pitkä hilikku (hui-vi) oli kääritty ympäri päätä ja muutenkin tamuttu pukehin. Pieniä kun olimme tahtoi väkisininkin jäädä riimuun kiinni, kuten niin moni muukin koululainen niihin aikoihin.

Silloin oli talvet kylmiä ja se alkoi kohta pyhäinpäivältä. Kuusi viikkoa kesti koulu ja olin vasta viidenvuoden kun koulu alkoi. Äitteen oli opettajan kanssa sopinut, että saan mennä veljeni mukana kouluun kuuntelemaan ilman läksyjä. Onhan pois kotua, eikä sitä rähinää oo niin paljon kun melkein samanikäisiä jäi vielä kotiin ja koulussa pitää istua hiljaa.

Joulujuhlan odotus oli suurta. Suuremmat kirjoitti pukille ja veivät pinon rakohon. Aamulla sitten kertoivat pienempien ihmeeksi mitä kunkin kirjeen kohdalla oli tapahtunut ja kuinka pukki oli kirjeet vienyt.

Kuusijuhla oli ovelta, leikkiä mm. harjoiteltiin kovasti; "Aidin porsaita oomme kaikki Sii-nää ja mii-nää, Sii-nää ja mii-nää" sujui jo opettajan mielestä hyvästi.

Kuusijuhlan edellisiltana äitteen patukootti tukkani piänille lujille patukoolle, jotka aamulla kammattiin hajalle, suuri rusetti pään päällä ja äideen amerikkalaisesta sinisestä silkkipuvusta tehty tuntu juhlistivat tilanteen erittäin juhlavaksi. Kun sitten vielä hevosella päästiin kuusijuhlaan oli juhlan tuntu saanoin kuvaamaton.

Kuusijuhla aloitettiin virrellä "Enkeli taivaan lausui näin" harmonin säestyksellä.

Valtavaa oli katsella kuinka kynttilät palaa liplattivat kuudessa ja voi sitä ihmisten paljoutta. Ei ollut paljon tilaa leikeille. Opettaja Marja Ala-Koivisto oli juhlallisen ja arvokkaan näköinen ja hän puhui Jeesus lapsesta sekä Betlehemin seimestä. Tämä ensimmäinen kuusijuhlani on säilynyt suurena muistona elämässäni. Vielä nytkin kuusen kynttiläin sytyessä, tulee mieleen tuo lapsuudessa kuultu Joululaulu kiertokoulun kuusijuhlissa:

"No onkos tullut kesä taas talven keskelle"

Viola Kivi-Porkkunen

lavia, karstata ja kehrätä villoja, kutoa omia kankaita sekä korjailla vaatteitaan, kunhan aamuin illoin teki talon navettatyöt. Kesäisin sai talon peltoon kylvää 5 l pellavansiementä ja perunoita nelikan. Perunat kylvettiin tavan mukaan keskipeltoon, tästä sovittiin lopullisesti omalla viikolla. Palkollisen oma viikko alkoi jo pyhäinpäivän edellisviikolla, jolloin juko katkesi torstai-iltaan, eli kontrahti loppui silloin. Hän oli nyt vapaa talontöistä. Hän eli ja oli talossa, söi talon pöydässä, mutta teki vain omia töitään.

Nyt hänellä oli aikaa loukuttaa ja lihdata omat pellavansa, keritä lampaansa ja toimitella muitakin asioita. Tekipä hän kauppojakin, sillä talvelle jätettiin vain ne kaksi lammasta, muut

piti myydä tai viedä omaan kotiin. Nyt oli myös mukava kyläillä, olla jossakin vierallemassa oikein yömyötä. Sai käydä lapsuudenkodissa ja sukulaississa edempänäkin. Isäntä antoi omalla viikolla lopun vuospalkasta, mitä oli jäänyt nostamatta. Kun sitten pyhäinpäivä viikolla torstaina katkesi myös talollisten juko ja jokavuotiset nuorten hypyt olivat kolmena iltana peräkkäin, oli sinnekin mukava mennä, kun ei tarvinnut aamulypsystä välittää. Pian kumminkin kuluivat nuo lomapäivät. Pyhäinmiesten päivän aamuna piti aloittaa taas vuoden kestävä työ, joko tutussa talossa, tai uuden emännän ohjauksen alaisena.

Sirkka Kantola

Näkymä olympiakylän majoitustalosta.

Mietteitä Münchenistä

Münchenin olympialaisten kisapäivät ajoituivat 26. 8.—10. 9. 1972 väliseksi ajaksi. Suomen 99 urheilijaa käsittävä joukkue lennätettiin kisakaupunkiin kolmessa eri ryhmässä, kunkin urheilijain alkamisajankohdasta riippuen. Koska kr.room. painin kilpailut alkoivat vasta 5. 9., niin luonnollisesti me lähdimme viimeisen kuljetusryhmän mukana eli 2. 9. Meille jäi vielä runsaat kaksi vuorokautta aikaa valmistautua kilpailuun.

Kokoonnutuminen lähtöä varten tapahtui Helsingissä hotelli Vaakunassa. Välittömästi kokoonnutumisen jälkeen tapahtui olympiavarustusten jako tavaratalo Sokoksessa.

Lauantaina 2. 9. nousimme Finairin reittikoneeseen, jonka määränpää oli Frankfurt am Main. Täältä lensimme kisakaupunkiin Müncheniin. Saa-vuimme olympiakylään, neljä tuntia kestäneen lentomatkan jälkeen.

Erinäisten muodollisuuksien jälkeen pääsimme majoitustaloon — seitsemänkerroksisen kivitalon viidennen kerroksen. Painijoukkueemme käytössä oli kaksi huoneistoa, joissa kummassakin oli kolme huonetta. Huoneeseen majoitettiin aina kaksi polkkaa. Suomen olympiajoukkueen jäsenet oli majoitettu tavallaan erilleen, koska sen käytössä oli yhteensä neljätoista asuin- ja suihkeruokkua kahdella eri rappukäytävällä. Tämä oli haittatekijä urheilijoiden keskinäisten kanssakäymisten ja ystävyyden suhteen. Lisäksi ihmettelimme sitä, että Suomen joukkueelle ei järjestetty olympiakylässä yhteistä tutustumistilaisuutta. Oman joukkueen jäsenten tunnistaminen onnistui ainoastaan Suomalaisyhteistyön perusteella.

Majoitustilamme olivat tyydyttävät, joskin hie-

man kalsean tuntuiset. Huoneistoja ei oltu vielä viimeistely. Majoituspaikat tulivat perheasuunnoiksi kisojen jälkeen.

Saatuamme matkavarustemme purettua, lähdimme pienelle tutustumiskäynnille olympiakylään. Ihmettelimme ei ollut rajaa, kun tarkastelimme olympiakylää. Kaikesta näki, että kustannuksia ei ole säästetty. Olimme todellisessa "betoniviidakossa". Eitsenkerroksisia kivitaloja vierä vieressä ja niiden rinnalla kaksikerroksisia bungalow-tyyisiä majoitusrakennuksia.

Erikoista oli myös se, että kisakylän alla oli koko kylää kattava tieverkosto, siis tavallaan kylä oli betonipilareiden varassa.

Kisojen ravinnollinen puoli oli järjestetty kolmeen eri ruokailupisteeseen, jotka toimivat ns. itsepalveluperiaatteella. Ruokaa oli tarjolla yllin kyllin ja valintamahdollisuuksia oli runsaasti. Valitettavasti minun oli tehtävä ohimarssi ruokalassa ylipainon takia.

Ensimmäisenä kilpailupäivänäni oli punnitus jo kello 6 aamulla. Lähdimme aamulla kello 4 juosta hyssyttämään ja pudottamaan ylipainoa. Kun hyssyttelimme kohti olympiakylän portteja, näimme lukuisia sotilas- ja poliisijoukkoja. Ajattelimme olevan jotakin erikoista tekemistä. Punnitustilaisuudessa selvisi sotilas- ja poliisijoukkojen olo kylässä. Terroristit olivat yön aikana tulleet ja ottaneet panttivangeikseen Israelin olympiajoukkueen jäseniä. Kaikki olimme kuin "puulla pään lyötyjä" uutisen kuulutuamme. Sitä ei tahdottu uskoa todeksi.

Keskiviikkoihtana meille ilmoitettiin joukkueemme johdon taholta, että kisat lakkautetaan yhden vuorokauden ajaksi. Ellei tänä aikana päästä ratkaisuun terroristien ja viranomaisten kesken, kisat ovat vaarassa peruuntua kokonaan. Olimme kokonaan uuden tilanteen edessä. Emme tietenkään jatkaneet keskittymistä kilpailuun vaiko uskoa siihen, että olympiakisat loppuvat tähän. Tällaista terroristien kylään tunkeutumista ei kukaan hyväksynyt ja heidän tekonsa tuomittiin jyrkästi urheilijoiden keskuudessa.

Kuten kaikki tietävät, nämä tapahtumat päättyivät niihin traagisiin tekoihin, joita ei suinkaan ole syytä tässä enää kerrata. Yhden vuorokauden kilpailujen siirtämisestä huolimatta oli edetty viimeiseen kilpailupäivään ja tilanne oman lajin kohdalta oli suhteellisen mukava. Painijoilla oli erittäin hyvät mahdollisuudet päästä jopa kahdeksan mitaliin käsiksi, mutta loppujen lopuksi salimme tyytyä yhteen pronssiin mitaliin.

Lopuksi todettakoon, että kaikki näihin olympiakisoihin liittyvät rakennelmat, kilpailupaikat, harjoituspaikat ja olympiakylä kokonaisuudessaan olivat niin mahtavia ja tyrmistyttäviä, että jouduimme sitä ääneen ihmettelemään.

Aika helposti voi yhtyä seuraavien olympiakisojen pitopaikan Kanadan Montreaalin järjestelytoimikunnan puheenjohtajan sanoihin: "Enää ei ole näiden olympiakisojen jälkeen mikään kunniantehtävä järjestää olympialaisia, paremminkin se on onnettomuus järjestäjämaalle".

Risto Björlin

Herojan koulun nykyiset oppilaat opettajiansa Rakel Kurosen ja Harri Vehniän seurassa. Mukana ovat myös englannin-opettaja Risto Sihvonen ja keittäjä Matja Aho.

Herojan koulun vaiheilta

Yleisen oppivelvollisuuden tullessa portaattain voimaan alkoi kouluja syntyä tiheään tempoon.

Herojan kylälaisten käytyä tovin Ruonan koulua vahvistettiin uusi piirijako 25. 10. 1922 ja sen mukaan Herojalle oli rakennettava oma koulu. Tätä ennen oli jo nimetty rakennustoimikunta, johon kuului: J. Honkola, H. Sippola, K. Keski-Heroja, E. Sippola, K. Keski-Heroja ja E. Knuuttila. Tontti oli ostettu Matti Ala-Herojalta kouluvaliokunnan toimesta jo edellisessä vuonna, ja on todella oivallisesti valittu koulun paikka. Rakentaminen aloitettiin v. 1922 ja timpraustyössä olivat mukana Elias Kontola, Matti Salimäki ja Jussi Rajamäki.

Koulun ensimmäinen johtokunta kokoontui Takalan talossa 23. 1. 24. Johtokuntaan kuuluivat: H. Sippola, M. Lampi, M. Yli-Heroja, E. Sippola ja J. V. Honkola. Tässä kokouksessa päätettiin kaluston ym. välineiden hankkimisesta. 9. 3. 1924 pidetyn kokouksen pöytäkirja kertoo: "Opettajan virka päätettiin julistaa haettavaksi vasta toukokuun alusta kestäen kesäkuun 15. päivään, että kerkii tänä vuonna valmistuvakin opettajat sanottua virkaa hakemaan".

Ensimmäiseksi opettajaksi valittiin Akseli ja Laina Enkvist. Koulutyö aloitettiin 29. pñä elokuuta 1924 Perälän talossa, koska koulurakennus ei ollut vielä valmis. Uuteen koulurakennukseen siirryttiin loka-kuussa ja sen vihkiäisjuhlaa vietettiin 1. adventtiusuntaina 1924. Ohjelmasta mainittakoon rovasti Soinin puhe ja Nuijan kuoron laulu.

Koulun opettajat vaihtuivat aluksi usein. Yläkoulun opettajista vasta vuonna 1931 Haarakjärven koulun ensimmäisen lakkauttamisen jälkeen Herojalle siirretty opettaja Elma Viitala jäi pysyväksi ja teki todella pitkän päivätyön aina 31. 7. 1963 saakka, jolloin kirjoittaja tuli koulun palvelukseen. Muina yläkoulun opettajina ovat toimineet: E. Perälampi, M. Karhumaa, V. Viitasari ja H. Tammi. Alakoulun opettajina toimi Enkvistin jälkeen L. Makkonen pari vuotta ja sen jälkeen tuli opettaja joka pysyi. Mart-

ta Mäki valittiin koulun opettajaksi 1927 ja erosi täysin palvelueena 31. 7. 1969. Tämän jälkeen on opettajana toiminut Rakel Kurosen.

Koulun muista pitkäaikaisista työntekijöistä on mainittava Lauri Sippola, joka vuodesta 1928 vuoteen 1963 hoiti poikien käsityöopetuksen, sekä Marja Syrjämäki, joka toimi koulun vahtimestarina lähes 20 vuotta. Tehtävään kuului lämmitys ja siivous.

Koulukeittolan toiminta alkoi vuonna 1944. Nykyihmistä huvittava pöytäkirjan pykälä vuodelta 1943 kertoo: "Keskusteltiin koulukeittolan toiminnan alkamisesta. Tiedusteltaessa lasten vanhempien ja koululasten mielipidettä olivat he vastustavalla kannalla. Sen vuoksi johtokunta siirsi keittolatoiminnan alkamisen ensi vuoteen. Kun hellankorjauksin on lisäksi suoritettava". Tämä on huvittavaa siksi, että tällä hetkellä väitellään välipalasta oppilaille — annetaanko vai ei, maistava ateriahon ja saadaan. Mainittakoon tässä yhteydessä koulun keittolatoimintaa hoitaneet henkilöt: H. Ala-Heroja, S. Patama, L. Syrjämäki, I. Koivisto ja tällä hetkellä M. Aho, jo vuodesta 1961 lähtien.

Kiitokset ovat asiat muuttuneet senkin vuosikymmenen kuluessa, jonka kirjoittaja on Herojan koulussa palvellut. Kun tulin oli koulussa 49 oppilasta, nyt heitä on 26 ja siinä ovat mukana Tammparin koulusta siirtyneet 12 oppilasta. Ensi vuonna siirrytään peruskouluun ja silloin jää kouluunne neljä alinta luokkaa. Monia vuosia on pelätty koulun lakkauttamista, mutta aina on vähimmäisraja muuttunut, eikä Ruonalle ole rakennettu uutta koulua.

Toivossa kuitenkin elämme, että saamme vielä monia vuosia tehdä työtämme Herojan koululla, joka katselee kauniin Lappakankaan reunasta Nisookselle ja Ruonalle päin, maisemaan, joka puhuttelee syvästi. Se kertoo isänmaamme vaiheista taistelutantereena Suomen Sodassa.

Harri Vehniä

Oma kuva. Jokainen oppilas piirsi oman kuvansa ja kirjoitti nimensä alle. Tuloksen näette tässä.

JOULUAATTO

Oli joulusaatto ja lunta satoi ja sitä satoi taivaan täydeltä. Ladut peittyivät kokonaan ja sitten tuli ilta. Valot sammutettiin ja kynttilät pistettiin palamaan. Sitten oli kaikki hiljaista kun yhtä-äkkiä koputettiin ikkunaan. Minä säikähdin, niin joulupukki on sieltä tulossa. Hänellä oli pitkä, pitkä parta ja oli keppi mukana. Minä tunsin hänet äänestä. Äänestä päätellen joulupukki oli Takalan Asko, ja sitten mentiin nukkumaan. Aamulla minä heräsin ja menin ulos. Loppu.

Kauko Takanen III lk

JOULUPUKKI

Joulupukki kiirehtii lahjat laittamaan, paperoimaan, pakkaamaan. Muista, kuiskaa muori-Anna, nimet niihin myöskin panna.

Aulikki Hakala IV lk

TAMPPARINKYLÄN KAAPPPO

Kun kuljimme vielä Tampparin koulussa, siellä oli opettajalla varis eläintin. Sen nimi oli Kaappoo. Kun olimme ruokatunnilla se kerran vei erään tytön eväsvoileivän ja söi sen luokan lattialla. Kerran se vei minulta lakin katolle, opettaja haki sen pois. Kerran se taas vei eräältä Jarmolta kukkaron kädessä. Se vei kaikki katolle, mitä se varasti. Eräänä päivänä se ei enää tullutkaan. Me kaipasimme sitä kauan, kun se oli Tampparinkylän Kaappoo.

Jukka Saarimaa IV lk

HAISUOJA

Haisujoja on saanut nimensä siitä kun on ollut sota Herojan kylässä ja sinne on kuollut sotilaita ja ne ovat ruvenneet haisemaan ja siitä se sitten on saanut nimensä. Haisujoja on meidän maalla. Siellä on joskus mukava leikkiä. Siinä virtaa aika lujaa vesi.

Tiina Tuomisto III lk

ENGLANNIN- OPETTAJA

Haluun kertoa pienen kertomuksen englanninopettajasta. He ovat niin hauskoja, kun he henkijaputuksissaan tulevat koululle ja miettivät että ehtikö vai eikö ehti koululle. Kun he tulevat kaikkine ryy-syineen ja räisyyneen ja tavaroineen. He juoksevat pihan ja koulun välillä. Välillä he käyvät autossa. Kaikki paikat ovat englanninopettajan tavaroita täynnä. Ja he hyp-päävät koululta koululle.

Aulikki Hakola IV lk

TONTTULASSA

Tonttulassa asustavat pienet, villit veikot joskus ovat kilpasilla niinkuin pikku peikot. Aamulla he leikkivät hiirtä sekä kissaa. Muori syöttää iloisesti pientä, pientä Missaa. Joulusatto hämärtää päivä painuu uneen. Joulupukki poroineen jättä jäljet lumeen.

Taina Haaparanta IV lk

JOULUPUKIN LAIHDTUSKUURI

Olipa kerran joulupukki, jolla oli kaikkea mitä hän tahtoi. Mutta yksi suuren suuri pulma hänellä oli. Se oli se, kun hän oli niin lihava. Hän yritti laihtuttaa kaikilla keinoilla, mutta tulos oli mitätön. Joulupukki päätti mennä Mimmi Matamin luokse. Mimmi Matami antoi pukille sellaista lääkettä, jota sanottiin taikalääkkeeksi. Yhdellä tabletilla laihtui aina 10 kiloa. Mutta lääkkeen oton jälkeen tuli aina niin nälkä, että oli pakko syödä. Joulupukki laihtui ja lihoi vuoro-tellen, eikä häntä huvittanut enää pitää laihtutuskuuria voimassa. Niinpä hän jälleen päätti syödä kunnolla. Eikä sen koommin ole joulupukin nähty olevan laihtutuskuurilla.

Anne Sippola IV lk

JOULUPUKKI HAASTATTELEE KEKKOSTA

Eräänä päivänä joulupukki päätti lähteä haastattelemaan Kekko-sta. Hän valjasti poronsa ja lähti Helsinkiin kohti. Oulun paikkeilla hän huomasi, ettei poroni voi mennä ilman luntta. Hän vuokrasi taksin. Saavuttuaan hän kysyi Kekkoselta, miltä tuntuisi olla joulupukkina. Kekkonen naurahti ja sanoi, että eihän hän voisi olla pukkina, kun kaikki tuntisivat hänet hänen hiuksettomuudestaan. Joulupukki kysyi, onko presidentti ollut hyvä poika, vai onko hän kiusannut joitakin. Presidentti sanoi, olenhan minä vähän kiusannut kansaani. Kun pukki lähti, hän huusi vielä ovesta, muista olla kiltti, niin saat uuden auton. Sitten pukki lähti takaisin Ouluun ja meni sieltä pikku Puna-kuonolla Korvatunturille.

Jukka Saarimaa IV lk

ISÄ LAISKALLA

Eräänä päivänä isä jäi laiskaan. Hän istui siellä hetken, niin hän rupesi itkemään. Isä itki niin kovaa, että opettajan rouva tuli luoksaan ja sanoi: "Paina nopiaa kotias siitä kun huurat niin kovaa!" Näin isän kävi kerran koulussa.

Heli Saarimaa VI lk

JYVÄSKYLÄSSÄ

Viime keväänä me menimme luokkaretkelle Jyväskylään. Lähdimme aamulla 5.30 ja olimme perillä ennen 9. Menimme ensin Vaajakosken suklaatehtaalle. Seimme siellä maistaisia ja mukaan lähtiäispussin karkkia. Sieltä menimme tutkimaan kaupunkia. Meillä oli opas mukana. Kävimme useissa kirkoissa. Sieltä menimme Laajavuorelle ja hiihtohissin. Meitä pelotti valtavasti. Lähdimme sieltä teatteriin katsomaan Tinasotilasta. Meille tuli hurja nälkä ja menimme Vesilinnä-nimiseen ravintolaan syömään. Menimme vielä vesibussi Kypillä risteilylle. Kävimme vielä kaupassa ja sitten lähdimme kotiin.

Taina Haaparanta IV lk

Meidän koulussa on kaksi vasemistolaista, Hannu ja Jaana. He ovat vasenkätisiä.

Kun minä olin pieni niin sanoin Leenasta tulee kommunisti, Ullasta sosialisti ja Liisasta kantaisä. (Olin aivan hiljattain kuullut kantaisästä jostain).

Opettaja kysyi pojalta aamulla: "Mitenkäs sanotaan?" Poika raapi korvallista ja sanoi: "Niin, miten-käs se nyt oli, en minä muista".

Opettaja kahvin juo, sitten tulee lasten luo.

Joukko-oppi = porukkaoppi.

MENNEILTÄ VUOSILTA

Prof. Heikki Klemetti kuului vuosikymmeniä Uuden Suomen toimitukseen musiikkiarvostelijana. V. 1925 Uusi Suomi julkaisi taiteilija Matti Warénin piirroksia tunnetuista henkilöistä. Niissä kuvastui henkilön olemus, persoonallisuus, kuvattavan sielun maisemat. Taiteilija pyysi jokaiselta jonkunlaisen lauseen tai sanonnan jonka saivat vapaasti valita. Heikki Klemetti: "Kaksi asiaa mun pistää vihakseen. Se kun nuo vaimonpuolet muutkin kuin Tontin Sanna Kuurtanehelta polttaa, ja kun ne istuu tuolla Fazerilla kaiken päivää!"

Vanhemmat kuurtanelaiset muistavat vielä Tontin Sannan mökin Kirkonkylässä. Se oli muistaakseni siinä tyhjään seisovan apteekkitalon kohdalla. Se oli punaiseksi maalattu ja suora katto taaksepäin kallistuva. Tornin jatkona oli rautainen torvi. Sanna oli nähtävästi suurpiirteinen ja seurallinen, koska siellä usein oli väkeä istuskelemissa. Mahdollivat miehet tarjoilla Sannalle savukkeita, ainakin se oli tavaksi tullut.

En koskaan käynyt Sannan tuvassa, mutta muistan hänet kun hän kulki kinkereillä nisukaupalla. Kerran oli Kaatajassa kinkeri. Sanna oli mennyt kirkkoherra Svanbergin rekeen, joka oli vedetty liiteriin kun hevonen riisuttiin talliin. Ympäriille kokoontui miehiä ja "poikaasia", taisivat jotkut mennä rekeen muutkin kun Sanna koppansa kanssa. Väliajalla kirkkoherra tuli ulos ja näki joukon reessänsä. Hän torui ankaralla äänellä Sannaa ja muitakin ja heitti nisukopan pihalle. Kirkkoherra pauhasi vielä siitä, että olivat peuhanneet fällyt heiniin ja että jumalattomuus on huipussaan. En muista miten kinkerin loppuosa jatkuu, mutta olimme aivan peljestyneitä kun näimme kirkkoherran niin vihaisena.

En Sannasta kuullut koskaan mitään huonoa. Kauppa oli hänen elinkeinonsa, eikä tainnut niin helppo ollakaan. Vastapäätä Sannan mökkiä oli Värjärin asunto. Kuulin että värjäri makasi halpaantuneena. Rouva leipoi ja myi nisoja ja pesi ihmisten sikkipasteja ja laittoi hesut kauniille kiharolle. En koskaan kuullut heidän nimeään. Puhuttiin vaan värjärin rouvasta. — Värjärin paikalle tuli apteekkari Hobin'in talo. Vaatimatonta oli elämä silloin. Nisu oli herkkua, eikä sitä osattu leipoa joka huushollissa.

Muitakin kuurtanelaisia Klemetti muisteli. Suomen Laulun harjoituksissa sopraanoille: "Ei teissä ole yhtään niin hienoa ihmistä, kuin Puodinkedon Antti Kuurtanehelta. Kun hän lähti Amerikkaan hän sanoi: sanokaa mitä maailmas on tapahtunut

etten näyttäisi tyhmältä. Mutta kun sanoin sopraanoille: harjoittakaa tuo paikka, te tulette entistä tyhmempiä". Antti oli muutenkin Klemetin muistoissa gentlemannin esikuva. Antti soitti rivi-miehenä Klemetin kanssa Kuortaneen torviseltsikossa. Johtajana oli Matti Rännäri-Roinnevirta. Heikki kertoi, että kun Antti oli kuulijana kun seltsikko soitti, Antin piti mennä puskan taa kuuntelemaan.

Antt Haavisto ja polkansa Antto olivat myös soittokunnassa Klemetti kertoi: "Kun Antto soitti väärin, niin isä Antti sanoi: "Se on niin tyyntä tullu äiteehinsä".

Klemetti piti v. 1920—1930 vaiheilla lauluoppilaita myös kesällä Kuortaneella. Margareta Lilliacus (eversti L:n rouva) oli valmentamassa konserttiaan. Professori moitti hänen tekstinlausuntaansa: "Pitää mennä Halulan Majalta hakemaan hieromarasvoja että huulet alkaisivat notkistua". Rva L. ei osannut oikein hyvin suomenkieltä. Hän tuli tunnin jälkeen kysymään minulta kahden kesken: "Mitä se lääke oli, kun Heikki käski hakea? Mistä sitä saa?" Minä: "Älä, hyvä ystävä, sure! Leikkiä hän puhui." Margareta ihastui: "Tule laulamaan! Minä säestän."

Minua pyydettiin Ylöjärven Rukoushuoneen 50-vuotisjuhlaan laulamaan. Piispa Ellis Gulin oli juhlapuhuja. Soitettiin, että piispaa tullaan hakemaan ja minä pääsen samassa. Piispatar Helmi Gulin oli myös kutsuvieraana. Kun asetulimme autoon piispa kysyi: "Oletteko Ylöjärveltä kotoisin?" — "En ole." — "Mistä olette?" — "Kuortaneelta." — "Tunnetteko Klemetin?" — "Kyllä tunnen." — "Tunnetteko oikein hyvin?" — "Luulen tuntevani. Sillä olen noin kahdeksan vuoden aikana laulanut etupäässä loma-aikoina hänen oppilaanaan, asunutkin heillä huvilassa ja Helsingissäkin." — "Sehän on mielenkiintoista!" Hän oli meidän pap-pienkin äänenmuodostuksen opettaja." "Kertokaa nyt kuinka hän opetti." — Esimerkiksi näin: "Polta tuo nuotti! Et sinä sitä kuitenkaan ikinä opi! Olet kuin sotilas, joka tulee kasarmiin ja sanoo: en syö tuota ruokaa, enkä vanhasta viastani tai tavastani luovu. Sinusta ei tule koskaan mitään!" — "Mitä te sitten teitte?" — "Itkin sen illan ja yön. Seuraavalle tunnille menin uusin toivein." — "Olettekohan te se piika, kun Klemetti sanoi: jos minä tuon piikani teille laulamaan, niin tiedätte kuinka laulaa pitää?" — "En minä tiedä olenko minä se piika, mutta kyllähän niinä vuosina plian töitäkin tuli tehdyksi."

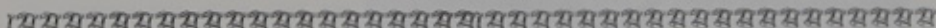
MUISTO KOULUAJALTA

Kansakouluajalta on jäänyt muistiin eräs jäkälän hakureissu. Kauniina syyskuun päivänä lähdettiin marssimalla Kankaanpään luo jäkälää hakemaan. Jokaisen koululaisen piti tuoda säkillä jäkälää kantomalla koululle. Minulla ja Heinimäen Eliaksella oli meidän mielestä liika raskas kantomusta. Me päätettiin, että vähennetään salaa kantomusta ja niin tehtiin. Mentiin Sormuskalliolle metsään ja sinne jäkälää vähennettiin säkistä. Luultiin, että ei kukaan nähnyt meidän kepposia.

Kaikki meni meidän mielestä suunnitelman mukaisesti. Mutta toisin käy. Päästiin koululle. Kaksi tyttöä meni sanomaan opettajalle, että he olivat nähneet meidän vähentävän jäkälää säkistä välillä. Opettaja käski meidät kamariin kuulusteltavaksi. Kysyi, että

vähennimmkö pussista jäkälää välillä. Ei auttanut muuta kun tunnustaa, ettei vaan opettaja hairaa niskaan kiinni, ja rupia repimään, että pää on vaarassa irrota. Siitä kun oli jo ennestään kokemuksia. Se olisi ollut sellaista höykynkökyä. Ei muuta, kun lähteä hakemaan ne jäkälät Sormuskalliolta pois. Viisi kilometriä matkaa, ja käymä patikassa kun silloin ei ollut koululaisilla polkupyöriä. Me käteltiin välillä, että olis jossain kiven päällä jäkälän näköistä, ettei tarvitsisi niin kauas mennä. Mutta ei löytynyt mistään, ei auttanut muu, kun kävellä perille asti, johon paikkaan olimme säkistä vähentäneet. Sitten takaisin koululle. Kaikki oli mennyt kotiin. Jokainen sai viedä jäkälänsä kotiin. Eikä niillä kukaan mitään tehnyt. Vaikutti että oli kova rangaistus meidän mielestä. Kyllä me seuraavana aamuna katsottiin vähän vihaisesti niiden tyttöjen päälle, jotka meille sellaisen rangaistuksen tuotti. Mutta ei arvattu minkälaisista koutua heille tuotta. Jälkeenpäin ne tytöt olivat jollekin sanoneet, että he tekivät meitä kohtaan liika häjy, kun meitä, sillä lailla rangaistiin. Mutta eivät vain tulleet meiltä anteeksi pyytämään.

E. P-gas

Juhlan jälkeen oli läheisellä koululla juhlapäivälliset. Minulle osoitettiin paikka piispan viereen. Piispa sanoi iloisesti koko seurueelle: "Tunnen itseni kohta jalokiveksi, kun Helmi on minun oikealla puolellani ja Helmi vasemmalla."

Kerran kesällä Heikki tuli aamiaiselle, pesi ovenpielessä olevassa pesupaikassa käteni. Istuttiin pöytään. Hän sanoi minulle: "Sinä saat mennä tästä pöydästä pois. Olet käyttänyt lysoolia." — "Kyllähän minä pois voim mennä, mutta lysoolia en ole käyttänyt." Sitä käytettiin siihen aikaan desinf. tarkoituksessa — "Mikäs tässä haisee?" Hän nuuski käsiään. Hänen omat käteni haisivat. Salpuuassa jolla hän ne pesi, oli lysoolia muistutava haju.

Prof. Klemetti ei pitänyt koskaan lomaa — ei ainakaan sinä aikana, jolloin hänen elämänsä seurasin. Hän oli saanut Y. L:n laulajilta, kun 100 konserttia oli pidetty, kauniin ja hyvän umpi-kuorisen kultakellon ketjuineen. Sen mukaan hän eli kesää talvea. Ei ollut aikaa puolta tuntia panna hukkaan. "Kun minä voisin olla tuolla rannassa ninkulkin nuo laiskat." — "Mene, hyvä poika, eipä ole pitkä matka." — "Ei minä aikani siellä kulu. Työtä minun pitää tehdä".

Kesäisenä päivänä tuli rannasta kaksi pimuä keyyissä "kuteissa" Heliän pihan. He menivät kolkuttamaan herelle päiväuntaan nukkuvaa professoria, ottaakseen hänestä valokuvia, ehkä pimuä kalinalossa. Heikki tuli kuin karhu pesästänsä, pau-

hasi kuin ukkonen: "Mitä heittäit te olette kun tulette tällä tavalla häiritsemään! Jos ehditte ottaa kuvan niin mustakaa, että sitä ei valmisteta!" Kyllä pimuilla mentiin! Klemetti nukkui aina päiväunen. Eikä Helsingissäkään saanut silloin avata ovea vaikka presidentti olisi kolkuttanut.

Sattui tällaisitakin kesäaamuna. Heikki tuli Armilan puolelta ja sanoi: "Armilla on sulle asiaa." Armi oli sairastunut ja sanoi: "Mene sinä Heikin kanssa kokemaan verkot." — "Älä, hyvä ihminen! Olen niin huono hantteeraamaan venettä, että Heikki vihastuu." — "Minä olen sanonut hänelle, ettei saa vihastua." Onneksi oli työntä ja verkot koettiin ja vielä naarattiin kadonnutta katiskaa, joka löytyi. Eikä tarvinnut vihastua.

Viimeisiä muistoja. Käräjäjuttu perunapellosta suretti Klemettiä. Menin Kulosaarelle käymään. "Mitä sinulle nyt kuuluu?" — "Kyllähän minä muuten vielä jotenkin, mutta kun ne riistää sitä peltoa, on kuin pala minusta itsestäni vietäisiin." — Asia päättyi hänen elinaikanaan onnellisesti.

Kun viimeisen kerran käydessäni Kulosaarella tapasin Heikki Klemetin sanoi hän: "Mitä Kuortaneella on tapahtunut? Kerro nyt sieltä asioita. En ole viiteen vuoteen saanut siellä käydä." — Toivottavasti hän saa nyt käydä ja katsella Heliä, hiekkarantaa ja kirkon seutua. Talvaan kartanoissa se ilo hänelle varmaan annetaan.

Helmi Kuusisto

VANHAT KUVAT KERTO VAT

Tunnettu hevosmies H. V. Katajisto komean orin kanssa Maunuksen pihassa. Kuva otettu ennen sotia ja sen omistaa J. Hakola.

Komeita hevosia oli Emil ja Reino Ala-Myllymäellä neljäkymmentäluvun loppupuolella. Mukana on myös Martti Mäkiranta. Tuskinpa nykyään isommastakaan kylästä tapaa näin monta hevosta.

Ala-Herojan talo Ruonalta oli komea tyypillinen etelä-pohjalainen rakennus. Kuvassa talon väkeä kokoon-tuneena yhteiseen potrettiin. Talo on nykyisin hajotettu pois. — Kuvan omistaa Siiri Ala-Myllymäki.

Hajamuisteluksia Herojan koulun alkutaipaleelta

Maailma kehittyi kehittymistään, voitaisiin kai taas tässäkin sanoa. Ei ole pitkältikään aikaa, kun Kuurtaneen äijät sanoivat, ettei kouluja tarvita, laiskoiksi ja herraskaisiksi tenavat vain oppisivat. Sitten misin ruvettiin vaatimaan koulua myös meidän kylään ja saatiinkin aikanaan. Vaan on taas kehityksen pyörä pyörähtänyt taaksepäin! Monta on koulua suljettu ja monia sama kohtalo odottamassa.

On olevinaan kuin eilinen päivä, kun poikaasina peuhattiin rakenteilla olevan (1924) Herojan koulun eristeeksi tulevissa kutterinlastu kasoissa. Syksymällä sitten aloitettiin opintie op. Engvistin leppoisalla johdatuksella ja saatiin silmät pyöriinä katsella, kun hän käytti ajoissaan lehmää vetojuhtana. Lehmällä tai härillä kait kohta kaikki ajot suoritetaankin, koska ensin öljy tuhlataan saasteeksi ja hevosiahan ei enää ole.

Engvistin työtä jatkanut op. Perälampi olisi joutunut nykyisen työaikalain kanssa tekemisiin, sillä opetuksen innossaan häneltä miltei säännöllisesti venähtivät tunnit määräänsä pitemmiksi. Tuskinpa me häntä pahalla muistamme, vaikka tarvittavat ojenuksetkin saatiin joskus varsin tiukalla tukan nipistyksellä. —

Arvostettu opettaja pistäytyi joskus iltaisin vierailulle, mikä oli koululaisista ylen jännää ja juhlaista. Mitä mahtoi opettaja tällaisilla käynneillä nähdä ja tuntea, on vain arvattavissa. Ainakin minä muistan seuraavanlaista: Op. Perälampi oli juuri astunut sisään hyvää iltaa toivottaen ja kääntyi ovi-
pieleen jättääkseen kalossinsa, mutta siinä olikin jo kaikessa tärkeydessään — potta, eikä turhan tyhjää. Seurasi jonkinlainen yleinen itsensühillitsemisen hetki.

Tiukan opetuksen lomaan mahtui silloinkin urheilua. Kilpalluja oli lähinnä hiihdossa ja juoksussa. Ensimmäisten joukossa oli sellaisia nimiä kuin, Rannikon Lauri, Sippolan Toivo, Ala-Herojan Ville. Viimeistä edellisten joukossa oli allekirjoittanut. Hirmuisen lujaa minäkin juoksin tai hiihdin, hiki siinä tuli ja hengähdys, mutta kun muut menivät vielä nopeampaa!

Koulun myöhemmältä taipaleelta mainittakoon lyhyesti kuinka op. Martta Mäki ohjasi ällätikun liikkeitä jopa kahdelle sukupolvelle. Lähies yhtä kauan on op. Elma Viitala koettanut enempiä oppia juntata jukuripäihin.

Nyky näkymien mukaan tulisi koulu aivan lähitulevaisuudessa lakkautettavaksi. Tällaisissa puitteissa on langennut opettajien Vehniän ja Kurosen osalle koulutyön ohjaaminen. Toivottavasti he aikanaan kertovat, miltä se opettajien kannalta tuntuu.

T. Yli-Heroja

Puimalatua katetaan kökölällä Etteri Rasinperällä. Laato on mahtava, mutta suuri on kattaajienkin joukko. Kuva on otettu 1920-luvun alussa ja sen omistaa J. Hakola.

TOIVO

Toivo oli meidän serkkumme ja kotoisin Ylistarosta. Hän oli syntynyt Ylistaron kirkon juurella Vanhan Hölsölin talossa, joka siitä töyriältään katseli Kyrönjoen menea. Myöhemmin Hölsölin setä rakensi uuden talon larvaan, peltajensa tykö. Talon nimeksi tuli Lähdesmäki, ja se oli kauniissa paikassa, koivuja kasvavan saarekkeen kärjessä. Kuistilta näki kauas lakeudelle, taivasta näki ja maata. Jotakin sieltä kuitenkin puuttui, sillä joki oli jäänyt monen kilometrin päähän. Siellä täällä peltolakean keskellä oli vettä savihaudoissa, mutta eihän niissä uida voinut eikä kalastaa — niissä oli vain "kurkoosia ja krokofantteja", sanoivat pojat. Ja Kyrönjokirantaan he kesäiltoina lähtivät uimaan ja onkimaan ja heinäkuussa ravustamaan.

Toivo varsinkin oli oikea vesielävä, kova ulmaan ja sukeltamaan ja aina muutenkin valmis vesillä melomaan. Liekö perinyt sellaisen veren vedon äidiltään, joka yhtäkaikki oli Kuortaneenjärven rantamailta tuonne lakeuksille muuttanut. — Toivo kävi koulua Seinäjoella ja tuli aina keväällä Kuortaneelle. Tuskin hän oli juonut tulokahvinsa ja saanut Vanhalle Mummalle selitettyä, missä vaiheessa talon työt siellä kotona olivat, kun hän jo alkoi levottomana kurkistella verhojen raosta taivaalle ja ehdotella, että lähdetäisiin vähän ongetamaan, tuo ilmakin kun näytti niin sopivalta. Veljeni ja minä olimme kyllä Toivoa paljon nuorempia, seitsemän, kahdeksan vuotta ainakin, mutta ei se mitään — meillä oli jotakin mikä teki meistä tasaveroisia melkein ke-

nen kanssa tahansa: uusi, hieno soutuvene, itsensä Linjan mestarin tekemä. Mäyrän sillan korvasta olimme sen itse hakeneet ja soutuaneet pitkin Isojokea lamminrantaan. Siellä se nyt oli Lautamiehentalon vanhan paatin vieressä, punavalkoiseksi maalattuna ja tervanahajuisena. — Kokeneina kalamiehinä me jo tiesimme parhaat riot ja onkipaikat ja senkin, koska kala parhaiten otti uistimeen Länsirannalla ja Vanhan Paikan alla. Toivo ei koskaan asettanut meidän auktoriteettiamme edes kyseenalaiseksi näissä asioissa, vaikka olikin jo iso yläluokkalainen ja osasi vaikka kuinka paljon kalkeinlaista — juttuja ja lauluja ja temppuja. Hänen mukanaolonsa antoi kalaretkillemme aina erityistä hohtoa, se oli selvä. Me yritimme näyttää kaikki taitomme, ja yhteispelikin taisi sujua paremmin, kun tuollaisten huikean huvittunut syyjästäkatsoja antoi meidän selvitellä tilanteita. Leikkisihän hän osasi lyödä oikeaan aikaan — kun uistin oli tarttunut risukkon ja kapteenin kärsivällisyys uhkasi pahasti pettää — ja kun siima sittenkin loppujen lopulta katkesi, vaikka miehistö kuinka huopasi, aivan itku kurkussa.

Niinä vuosina elämä meillä kotona oli ankeanpuoleista, sillä isä oli jo kauan sairastellut ja äidin piti olla kaupassa aamusta iltaan. Meidän mälikin oli vielä aivan luonnontilassa, siinä oli kiveä ja nurmikkoa ja taas vähän toisen mallista kiveä. Se kyllä kesti, kun lyötiin pilppua ja juostiin keppeinakkooosilla iltakaudet, ja asumusiakin sopi pikkutyttöjen tehdä seinustan puolelle. Päärakennuksen edustalla oli kolme syreeniä: kukka lieeneekin ne siihen joskus istututtanut. Muuta puutarhaa ei sitten ollutkaan, ellei oteta lukuun Hallisen mielen honkia, joita seisoi makasiinin takana pitkä rivi ja muutama pihan puolellakin. — Lähdesmäessä oli ryhdytty raivaamaan puutarhaa talon ympärille, ja siitä syystä kai meidän mälikin rupesi Toivon mielestä näyttämään kovin autilta. Niinpä hän sitten sai ajatuksen, että meidänkin pitäisi istuttaa jotakin oikeaa kukkaa talon seinustalle. Eikös siellä Isojoen suussa kasvanut kieloja, nehan olivat monivuotisia? Voisimme hakea sieltä juurakoita ja is-

tuttaa ne märkeen, kukkisivat jo vaikka seuraavana kesänä. Toivo aivan hehkui intoa. Veljeni ei asia kiinnostanut, hänen mielestään mikä oli hyvä niinkuin se oli. Minulle taas ei tästä tarvinnut kahta kertaa puhua.

Oli ihana aamu, kun lähdimme tuolle veneretkelle, Toivo ja minä. Ruoho lamminrannan tiellä tuntui kasteiselta ja pehmeältä jalkapohjissa. Sain istua veneen perässä ja onkia upukankukkia Koukkujoella, Toivo souti. — Luhdalla, siinä silmiemme tasalla, lenteli sudenko-mentoja, ja jokunen tuli istumaan veneen laidallekin meitä ihmettelemään. — En oikein muista mistä puhelimme, mutta keskustelun sävyn muistan sitäkin selvemmin. Sen, että Toivo puhui minulle kuin oikealle alkaehmiselle. Väittelimekin jostakin, ja hän sanoi, että minun kanssani oli hauska väitellä. Että olin lkenut paljon niin nuoreksi, että ymmärsin asioita. Hän lupasi jopa kirjoittaa minulle syksyllä, kun menisin Alavudelle kouluun. — Matkan varrella pysähdyimme järven kaislikoihin onkimaan. Isojoen suulla nousimme maihin ja kaivoimme kielon juurakoita pajukoista. Se oli kovaa hommaa, ja sääsketkin tuppasivat käymään kimppuumme. — Juurakat istutettiin sitten yhteisvoimin meidän märkeen, salin ja konttorikamarin ikkunoiden alle. Muutama suippo kielon lehti sieltä pisti eslin seuraavana keväällä, sen muistan. Mutta kielon hienoa, ylimyksellistä kukkaa Hallisen mäki ehdottomasti kieltäytyi tuottamasta, ja oikeassa se olikin — olihan se sentään kunniallinen ja arvonsatunteva männikkömäki, mitä nyt vähän kanervaa ja kissankäpälää siihen lisäksi.

Kerran Toivo tuli yllättäen jouluun maissa. Silloin meillä ei kuitenkaan ollut jaksanut ajatella ja valmistella näitä juhla-asioita; ei ollut parempaa kuusen hakijsakaan kuin veljeni ja minä. Varhain aattoaamuna olimme lähteneet Haaviston Hattuun, josta löytyikin komea kuusi. Saimme sen polkki sahattua, saimme vielä kotiinkin raahattua, ensin lumessa luhdan yli tarpoon, sitten luistinpellillä lammin yli. Puuplassilla Kaarlo pani sen jalkaan ja hyvä tulikin, puu seiso aivan suorana vanhassa ristikkojälässä. Vasta sisällä huomasimme,

Vuosi on kallistumassa kohti loppuaan ja tulee aika, jolloin menneestä on tehtävä tilinpäätös. En tiedä, ja olen sitä jäävi kirjoihin viemäänkään onko toimintomme ollut voittoa vai tappiota tuottavaa, mutta sen uskallan sanoa, että jokainen meistä on parhaansa yrittänyt sillä ymmärtämyksellä, jonka kukin on luojaltaan saanut, sekä käyttänyt työhömmen ajan, jonka on voinut omasta työstään irroittaa. Me toivomme, että olisimme edes vähäiseltä osaltamme lisänneet sitä viihtyvyyttä, jota matkailija ja lomaansa täällä viettävä kaipaa ja ennenkaikkea, että kuortanelainen tuntisi tämän todella rakkaaksi ja perinteistä rikkaaksi kotiseudukseen. Ainakin museot, sen voi sanoa, syyllistymättä omaan kehuun, ovat suhteellisen korkeatasoisia ja hyvinhoidettuja. Mutta tämä ei saa olla laisinkaan mikään tähän tyytyvän täyttymys, sillä Kuortanes-seuran toimintaan pitäisi kuulua ja kuuluu hyvin monet kotiseututyön muodot. Toivottavaa vain olisi, että tälle saralle saataisiin paljon enemmän niittöväkeä ja yleensä kaikkia

Kuortaneella tapahtuviin ns. kulttuuriharrastuksiin enemmän nuorisoa mukaan. Usein kauhulla ajattelen sitä irvokasta seurustelumutua, joka nykyisin on valitettavan yleinen. Kussakin talossa katsotaan amerikkalaista tai venäläistä, yhdentekevää kumpaa, televisio-ohjelmaa. Kukin erikseen ohjelman katsottuaan käy nukkumaan omien ajatustensa kanssa! Herää kysymys, kuinka kauan tällainen viihdyttäminen riittää. Mielestämmä Kuortaneella tulisi kiireesti toimia siihen suuntaan niin, ettei Kuortaneesta tulisi se pelottava henkinen tyhjiö "kulttuurin autiomaan" niinkuin nyt jo väitetään maaseudun olevan ja ettei Kuortaneelle kuntana tarvitsisi antaa kulttuuritoiminnan kannalta katsoen pyytämättä köyhäintodistusta. Kuortanes-Seura kiittää kaikkia toimintaamme tukeneita ja toivomme hyvän yhteistyömme säilyvän.

Huurteiset pihapuut.

Lintu lyhteessä.

Lumihiutaleita.

Takan pystyputsa tuli.

Haju kuusesta ja talikynttilöistä.

Valkoinen pöytäliina.

Enkeli taivaan.

Rauhallista joulua!

Olli Saari

että se olikin meidän saliin aivan liian pitkä, ainakin puoli metriä. Paha vain, että voimammekin olivat jo lopussa; melkein vapisimme uupumuksesta. Aivan ylivoimaisella sillä hetkellä tuntui viedä kuusi jälleen ulos, lyhentää sitä ja panna se uudestaan jalkaan. Äitiäkin siinä kävelyä kaupan puolelta vähän meidän touhujamme vilkaisemassa ja ehdotti käytännöllistä ratkaisua: kuusi poikki vain yläpäästä ja tähti katkaisukohtaan. Niin me sitten teimme työtä käskettyä, katkaisimme kuusen latvasta ja sijoitimme kaikkiin suurimman hopeatähden sinne ylös. Vähän epävarmoina ja onnettomina katselimme kuitenkin tulosta — menikö nyt hyvä asia vähällä vikaan ja koko joulun sen mukana?

— Silloin seisoo Toivo yht'äkkiä salin ovella, palttoo päällä ja ruskeat silmät veikkamaisina: no mutta kuinka te juuri näin parahiksi pitkän kuusen osasittekaan tuoda, te kaksi?! — Kaikki oli taas hyvin: kuusi oli parahiksi pitkä, väsymys kuin pois pyyhitty, ja joulukin oli — kaikesta huolimatta — astumassa sinäkin vuonna meidän kotimme kynnyksen yli.

Toivosta tuli pian yllöppilas, ei-

kä hän ehtinyt enää niin usein Kuortaneelle. Meni yliopistoon lukemaan lakia ja kesäksi Ahvenanmaalle, että oppisi kunnolla ruotsia. Voin kuvitella, miltä hänestä tuntui katsella aavoja ulapoita, jotka huuhtelevat Bergön kalliosaa-aren rantoja, ja hengittää meren suolaista tuulta. Tiedän, että hän innolla opetteli purjehtimaan; saarella oli silloin vielä muita nuoria, jotka häntä opettivat. Ehkä hän siellä muisti joskus meitäkin. Kuortaneenjärven pieniä, paljasjalkaisia seilaajia. Olihan hän pitänyt minullekin antamansa lupauksen ja kirjoittanut kirjeen Alavudelle. Isot tytöt olivat kateellisina kurkistelleet oikani yli, kun luin kirjettä koulun pihalla. "Tuollaiselle viitsii kirjoittaa", sanoivat, "ensi- luokkalaiselle, räpällelle!" — Minä talletin kirjettäni kuin aarretta. Mutta Toivoa me emme sen Ahvenanmaan kesän jälkeen enää nähneet, sillä meri otti hänet omakseen. Ikäänkuin olisi tiennyt kuinka paljon hän sitä rakasti.

Tästä kaikesta on jo kovin pitkä aika. Surukin on jo kauan sitten loppunut surtu, se on enää kuin auringon lempeä kimallus aalloilla jossakin kaukana, missä meri ja tai-

vas yhtyivät. Muistot vain tulevat ja menevät omaa rataansa. Ja kun joulun taas kohta tulee ja näen aamuhämärissä lasten raahaavan kuusta torilta liikuttavalla innolla ja omistajan jylpeydellä, tiedän että muistan sen Haaviston Hatun kuusen, joka oli niin parahiksi pitkä. Ja kun sitten tulee kesä ja kielonmyyjät ilmestyvät kaduille — "rouva ostaa nyt isoi nupui halvalla", ne sanovat Rauman torilla ja työntävät miltei puoliväkiä kouraan tuoksuvan kimpun pienä kellokukkia — silloin siinä onkin taas kaikki: noiden kauan sitten kadonneitten kesien koko lämpö ja autuus, veden kevyt liplaus veneen laitaa vasten, haukenkuikan huuto jossakin luhdalla ja pienen tytön ensimmäinen ja täysin tiedostamaton rakkaus, vain selittämättöminä onnen tunteena koettu. Enkä voi olla ajattelematta, että lapsuuteni karu kivikkomäki taisi sittenkin puhjeta kukkaan, vaikka vain hiukan toisella tavalla kuin me silloin kuvittelimme. Niinhän elämässä aina käykin: kaikki aina vähän toisella tavalla.

Alli Einola

ALOITETTIHIN KOULUNKÄYNTIÄ

Elettiin vuotta 1924 ja ikää oli kerinny tulla jo niin likille 7 vuotta, jotta pääsin elokuulla aloittamaan koulunkäynnin. Herojan koululla. Oli tullut jo aikaemmin opeteltua tavaamaan ja mennessä oli toiveet korkialla, jotta saa oikean oman kirian. Pettymys olikin meiköön kun saikin vaan pahvista tehyn A kiriaamen plakkarihinsa. Kyllä siinä syyslukukaudella tuli aika pitkäksi, kun läksynä oli vaan silloin tällöin saatu uusi pahvikirjaan. Välitunnit sentään oli mukavia ja järjestysvooros olles tunti olevansa jotenkin etuoikeutetus asemassa. Mutta yhyrellä kertaa järjestysvooros olles me Uurentuvan Veikon kansaimme oikeen puhuristuvimman. Taululle oli tunnin aikana tehty palio puustavia ja mitähän liä oli piirretty. Toki numerootaki. Järjestäjien tiistysti piti välitunnilla pyyhkiä ne pois. Ja niinhän me teimmekin. Juoksima monet kerrat sellaisis rajaantunehis piaksuroukoosis tampuurihin siäntä kastelemahan ja kospajihan ne meidän piakсут. Yläluakan pualella oli oikeen ahanas ja tarmokas opettaja, joka ei aina oikeen joutanut välituntiakaa pitää. Niinpä meidän piakсутen kopina häiritti tunnin pitua ja opettaja tuli tulspäänä alaluakan pualelle. Siippuutti Veikon toiseen nurkkaan, mun toiseen ja käksi siällä pysyä. Oma opettajattaremme luakahan tullesnansa kovasti imehteli, mitä me nurkas oomma ja kun itku kurkus asiaa selittimä oli meidän pualesta kovasti pahoollassa.

Nykyysin kovasti keskustellahan siitä onko pojilla poikien leikit ja tytöillä tyttöjen leikit vaan kasvatuksen tuloksena. Sanotahan sariakuvien ja television tuavan kaikellaasia rajuja leikkii poikien piiri-

hin. Mutta jännitystä pojat hakivat 20 luvullaki, vaikka ainuana sariakuvana oli Yhteishyvä oleva Sattuman Ville ja Liisa. Koulun navetan sivulla oli sähköpatas ja yhtenä syksynä oli suosituna välitunnin huvina kivuta siihen. Uskaltpa joku sattua sähköjohtoonkin ja sai tiistysti sähköiskun. Siitä se urheilu alakoo. Poikia kipus sähköpaaluhun toinen toisensa perään. Otettiin aina toisen jaloosta kiinni ja vielä oli pihas pitkä rivi käsi käres. Sitten ylimmäinen sattuu sähköjohtoon ja viimeisenä olova sai aina kovimman iskun.

Eikä sen viisahampaa ollut tussarileikkikää, joka oli kovasti muatia yhtenä syksynä. Polokupyörän puikosta se pyssy tehtiin. Sitten vaan tulitukusta tulipäästä ruuvireikä täythin, lyijumoltti päähän ja niin oli latinki valamis. Hiiivittiin salavihakaa navetan pääs olevahan heinälatohon. Pari kaveria piti pahvista tehtyä taulua muutamana metrin pääs. Yksi poltti tuahenkäppyrää tussarin alla ja ampuja sihtas silmät vesikaliamalla ku savu karvasteli. Kun aikansa kuumentu niin viimeen se pamahti ja joskus tuli jopa tauluhunkin reikä.

Joulu ja joulututkinto oli ainakin siihen aikahan koululaasille vuoren suurin tapahtuma. Jo palio ennen laskettiin viikkoja ja myöhemmin päiviä ja myös ohjelmia ruvettiin valamistelemaan. Varsinkin tyttöjen keskuures kävi kova sipinä ja supina jotta sille ja tälle on jo tällätty ohjelmaa. Näytelmiä harjoiteltiin ja taisipa joku pääosan esittäjia tuntea ittensä joskus aika tähäreksi. Vaikkei meistä varmasti kukaan ollu silloin nähäny elokuvaa, jottei oikeasta vilimitähäristä mitään tältty. Ne jotka eivät ollehet mukana olivat kovasti uteliahia,

minkälaisia ne on ja mukanaolijat varielivat salaasuuttansa aivan mustasukkaasti. Poikia se ohjelman suorittaminen tahtoo paremminkin vaan harmittaa, mutta joskus sekink lankes osalle. Alakoulu olles mun piti kuusjuhulas lukia joku joulukertomus. Siihen aikahan oli kumminkin niin, jotta ei silloin useen uusia verhoja saanu, eikä kenkiä liioon. Kotonahan ne tehtiin. Tenaavien verhan enimmäkseen omat akat, mutta kengät teki suutari. Niin verhoihin ku kenkihinki tehtiin kovasti kasuamanvaraa ja uurret sai vasta sitte kun entiset oli rikki, eli ei enää mahtunu. Mutta silloin joulun alla mulle vanhat verhat ja kengät mahtuu eikä puhettakaan uusista. Verhat oli kotona kurotusta harmaasta kankahasta ja jaloos oikeen rajantunehet vanhat piaksuroukoosis. Ja minä häpesin kamppetani niin jotta menin korokkeen nurkkaan opettajan pulupeetin taa lukemahan jottei kukaan näkisi mun piakсутani. Selma-täti kumminkin hoksas mitä varten yritin piilohon ja kiusootteli jälleitäpäi.

Kuusi vuattahan sitä kulutettiin. Herojan koulun laattioota ja pulupeettia. Syätihi omia evähiä ja kotoosen, rukihiisen suuruksen voimala kasvaa kinnattihi joku sentti lisää joka vuasi. Tuli maailman laajuunen lamakausi, joka asias piti säästää niin koulumenooskin. Kun me pääsimmä kansakoulun läpi oli jatkokursit lopetettu ja osa meistä kävi ne vuasia myöhemmin, kun niitä taas ruvettiin pitämähän.

Meidän kouluki rupiaa jo olemaha miähen iäs, niinku alakuvuasien oppilashakki. Palio on tämänkin koulun oppilahat jo kerinnehet teherä jälleikiä maailmalla.

Toistuvan Eero

YSTÄVYKSET

Oli varhainen kaunis kevääsaamu. Peippoiset liveritivät taivaan korkeudessa, pyrkien ylöspäin. Pieni tyttö istui rappusilla, niinkuin tuhannesti ennenkin, hameet tiukasti käärittyinä jalkain suojaksi... Katse tähyili taivaalle, kuinka ylhäällä ne enkelit ovatkaan... Enkelit eivät ole pahoja niinkuin minä. — Ei tarvitse pitää voittoa takan otalla. Kyynelkin pyrki silmiin... Äiti sanoi, että sinä olet oikea pahan ilman lintu, kerkiät joka paikkaan, joka paikassa olet päällä. Isä kuului sanovan äidille, anna olla, sitteppähän pärjää maailmassa. — Minä en kyllä ymmärrä yhtään mitään... Samassa siihen tyttö ystäväkin naapurin tyttö. — Oltiin hiljaa. Katsottiin taivaalle pilvien juoksua... Kuule, San sanoi, sun ei saakaan tulla pyhänä meile. Miksei? Meillä on pyhänä seurat. San oli itse varma. Meille tulee paljo korttiläisiä. Sinä olet suruton. — Teillä on kaikki suruttomia ja teillä on punaisia vaatteita. Jos minä äkkiä käväisän katsomassa niitä korttiläisiä... Tuumittin ja istuttiin. — Ei, ei sun saa tulla. Ei äitikkään tykkää susta. — Oli hiljaisuus. — Ystävykset olivat ihan hiljaa... Yht'äkkiä tyttö sanoi: San kuule, sedän tuvassa on pikkuvauva, mennään katsomaan sitä. Juostiin sinne... Sedän tuvan äiteä näytti sitä pikkuvauvaa. Kuinka pieni ja soma. Sitte tytölle annettiin juustonpalat. Menttiin taas perunapellon päähän, siellä oli perhosia. — Kuule San, etsitään mekin pikkuvauva, sanoi aina touhukas tyttö. — Isoäidin muurin kujas ei kyllä ole. — Olen joka ilta ja aamu kurkannut sinne, tyhjää vain on. — Kuule San, saunan pesäsi nätti. Mennään meidän saunaan, ehdotti San. Astasta sovittiin, hiivittiin saunaan. Oltiin hiljaa, mentiin lauteille. — San meni alas sekottamaan pesäsi — kuiskasi, ei näy. — Anna minä tuon söhönäämään jos minä paremmin löydän, kun isoäitkin näytti aina löytää kyläläisillekin. Kului tunti toisen perään. Voroon jälkiin sekotettiin pesään keraan-

tyntä tunkaa. Tyttöjä alettiin kaipailla, etsittiin ja huudettiin. — Joku oli nähnyt heidän menevän saunaan. Saunan ovi tempaistiin auki. Siellähän he olivat, nokisina ja kirpujen puremina pörräisinä. Kumpi tämän keksi? Tuo tyttö, sanoi San. Tyttö katsoi kauhistuneena pitkää vitsaa ja vesisankoa.

Tytöt riisuttiin iloksen alasti ja tyttö sai roiman selkäsauvan, kuten keksijät aina epäonnistuttuaan. — Siitä kamppailusta selvitettyään tytöt karjaisi: — Vaikka saisin tuhanen pikkuvauvaa, niin yhtäkään en ota syliin... San sanoi: mitäs keksit kaikkia — äikkis, eipä lyötä muu.

Sitte uutta puuhaa kun joen kaivu alkoi. Oli paljo vieraita työmiehiä ja mestari ja insinööri... Isoäidillä oli silloin monta kamaria, niin mestari ja insinööri saivat hänen tykönä asunnon. Insinööri oli nuori, jota huvitti tytön hurjat leikit. Osaatko sinä kuoppia? En minä osaa. Katsos näin ja samassa sitä mentiin kuin kerä viis ympäristystä yhteen menoon. So, so, sulta katkevat niskat. Ei katke mikään, kun päin vain pistää näin — katso näin ja taas sama meno. Kuule heraheniäkin syödään. Missä niitä on? Tuolla niitä on meidän kydön perillä. Sitte hurjaan juoksuun ja päästiin perille. — Otettiin heraheniä ja maisteltiin. Eikös ole hyviä? Kyllä ovat. Sitte tyttö seiso hiljaa paikallaan. Silmissä oli surumielen ilme, posket hehkuivat punaisina. Suu oli tiukasti kiinni. Insinööri otti kädestä kiinni ja sanoi, mikä sinun tuli, pikkuvästyvä? Eihän sano minua höpönsäks, si, jos sanon? En varmasti. Kuule, ootko sinä korttiläinen? En, mistä sinun mieleen tuo tuli? Toisestuvus on pyhänä seurat, sinne tulee paljo korttiläisiä ja se pappikin on korttiläinen ja sitä pitää peljätä, kun minä oon suruton. San sanoi niin, eikä mun saa sinne mennäkään... Kuule eihän sinä sano mua huviliksi? Mestari sanoo siihen: — En, en. — Mutta sinä naurat? Sinä tyttö olet nyt kivan nä-

köinen kun sais sinusta ikuisen kuvan. Sitte palattiin kotiin... Insinööri sanoi, että hän ei naura. Luotamus syntyi... Tuli taas kokouspäivä. Puhuja selosti karjanhoidosta ja sanoi: sarvistansa lehmä lypsää jos heinätkun pistää olkien sisään. Tyttö mietti, otetaanko selkoa asiasta. Isoäiti meni navettaan, otti olkia heinien ympärille ja antoi Helunalalle. Sitte otti sangon ja lypsi lehmän. Tyttö seurasi jännittyneenä toimitusta. Isoäiti ihmetteli tytön hiljaisuutta, joka oli aina puhunut hänelle. — Tyttö juoksi kotia. Kuule äiti, kyllä se miäs valehteli, että sarvistansa lehmä lypsää, jos heinätkun pistää olkien sisälle. — Isoäiti antoi lehmälle niin heinät ja otti sitte sangon ja kikkilä lypsi. Kyllä vaan valehteli... Oli hämää ilta. Oikein itketti, kun taas tulee yö. Mutta sitteppäs väliähti. Alina on navetas lypsällä. Tyttö juoksi viivana navettaan. Navetan oven piti vetää hiljaa kiinni, ettei lehmät peljästy. Kuule Alina, voi hyvä rukkaparka, kerro mulle yksi satu. Kyllä minä kerroin, kun sinä noin kauniisti pyydät. Sitte Alina kertoi tuumaa pitkäksi pojasta, joka äjisti isoisänsä peltoa. —

Tuli taasen seurojen aika, mutta ne olivat suruttoman kansan seurat mutta pappi oli herännäisten pappi. — Seuroihin piti mennä vaikka tyttö esteli äiti sanoi, että pitää tulla ja istua hiljaa. Sitte se pappi alkoi saarnata ja sanoi, että te olette kuin tuolta Simpsin alta vetettyjä laurankoja ja pönkitty tänne istumaan. Tyttö häitäntyi, katseli ympärilleen. Kaikki oli ihmisen näköisiä. Valehteliko se pappi. — Ei uskalla keltään kysyäkään. — Seurojen loputtua ihmiset sanoivat: se oli kovaa puhetta. Lohduttava sana väsynneille. — Se oli saarna suruttomille... —

Ystävykset istuivat jälleen yhdessä.

Saako teille nyt tulla, kun ei ole enää seurojakaan? Tyttö jatkoi, mennään etsimään kukkia. San sanoi, mennään sitte meille.

Sofia Iso-Ruona

KUORTANEEN SEURAKUNTA

TOIVOTAMME

JOULURAUHAA ja
MENESTYKSELLISTÄ UUTTA VUOTTA

KAIKILLE KUORTANELAISILLE

KUORTANEEN OSUUSPANKKI

KUORTANEEN KOTIKUTOMO

TOIMITAMME RYIJYJÄ, RAANUJA, TAKANOITA,
PELLAVALIINOJA, LEPOTUOLINMATTOJA YM.

Lentilä, puh. 40

KIITÄÄN HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ
PAIKKAKUNTALAISTEN KANSSA TOIVOTAMME

HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

KÄYTÄ UIMAHALLIA

KUORTANEEN URHEILUOPISTO
KUORTANE

TOIVOTAMME JÄSENILLEMME JA ASIAKKAILLEMME

Rauhallista Joulua ja
Menestystä Vuodelle 1973

Kuortaneen Osuuskauppa
KUORTANE

**Tammisen Autoliike
ja Autokoulu**

Alavus - Puh. 20 150

Autojen piiriedustaja-huolto

SUNBEAM - SKODA - POLSKI FIAT 125 p

ARVOISAT KUORTANELAISET

Kiitämme Teitä kuluneesta vuodesta sekä
toivotamme Onnea ja Menestystä vuodelle 1973

RAUHALLISA JOULUA!

Kansallis-Osake-Pankki
KUORTANE

J.K. Muistattehan, että meidän lahjakorttimme on
aina mieluisa joululahja, ja ennenkaikkea
niin helppo valita.

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

TOIVOTTAJAA JÄSENILLEEN JA
ASIAKKAILLEEN

KUORTANEEN OSUUSMEIJERI

HYVÄÄ JOULUA JÄSENILLEEN
TOIVOTTAJAA

RUONAN OSUUSMEIJERI

Ruona, puh. 49

Liittyykää jäseneksi.

J. MYLLYNIEMEN
LEIPOMO JA BAARI

Kuortane, puh. 63

KARJAKUNTA

Lapuan konttori kiittää kuluneesta vuodesta ja toivottaa onnea ja menestystä tulevalle vuodelle.

Hankintamies Kuortaneella K. Takala,
Ruona, puh. 66

Alavuden kautta metsästä markkinoille

VALMISTAMME:

- ikkunoita
- ovia
- palo-ovia
- raakapuuvarestolta myös
lahokyllästettyä

Alavuden Puunjalostustehdas Oy

Alavus as. - Puh. vaihte 20 461

Lapuan Sähkö Oy

Kuortane kk, puh. 8
Lapua, puh. 31 038

Vaatetusliike

VELJEKSET SILTALA

Tuuri - Puh. 23 136, 23 150, 23 105

KESOIL-huoltoasema

on varautunut palvelemaan Teitä
kaikissa alan asioissa.

Toivotamme asiakkaillemme
HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Jaskari & Pojat

Mäyry - Puh. 156

Kotimainen öljy-yhtiö

Kesoil

KONE- JA URHEILULIIKE

MATTI SEPPONEN

MÄYRY 26

Ajanmukaista palvelua paikkakunnalle

VIISLEIPÄ OY

Alavus - Puh. 1044

LEPPÄNEN-YHTYMÄ

UNION-HUOLTO

Kahvio

KUORTANEEN AUTOPISTE

KUORTANE

JOULUHERKUT LAITTAA..

Hyvää Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta

**KAMPAAMO-PARTURI
RIITTA BJÖRLIN**

Kuortane kk, puh. 140

**AINO HAUTA-AHON
KAMPAAMO-PARTURI**

Mäyry, puh. 3

**PARTURI JA KAMPAAMO
RAUHA MÄKINEN**

Kuortane kk, puh. 126

Kuortaneen Sora ja Kuljetus

SALMI 116

(soramonttu Ruona 110)

Myy ja toimittaa mursketta ja soraa paikalle ajettuna ym. kuljetuksia.

E. Jaskari, Mäyry 79

H. Keski-Heikkilä, Mäyry 155

R. Kivenmäki, Mäyry 125

A. Kokkila, Ruona 10

E. Kokkila, Ruona 38

M. Laitila, Salmi 116

K. Suomela, Länsiranta 8

S. Tuuri, Ruona 113

V. Välimaa, Leppälä 25

T. Yli-Honkola, Kuortane 75

Autokoulu A. Mäenpää

Yksityis- ja ammattikursseja
henkilö- ja kuorma-autoilla.

Puh. 161, Nurmo 27 240

LEIPOMO

ARMi HUHTAMÄKI

Kuortane - Puh. 56

Maatalous- ja Konekeskus

Kuortane

TOIVOTTAA HYVÄÄ JOULUA
ja ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

— HUOLTOASEMA

HUOLTOA JA TARVIKKEITA

P. VESTI, Kuortane kk - Puh. 117

Hyvä varasto
joulu kirjallisuutta

KUORTANEEN KIRJAKAUPPA

Kuortane kk - Puh. 59

Keski-Nisulan HUVILAVEISTÄMÖ

LÄNSIRANTA 10

-VALINTA LUOMA

Edullinen ostopaikka

Kuortane, puh. 223

ALAVUDEN TEHDAS OY

Alavus as, puh. 20 451

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa kaikille asiakkaille

ALAVUS puh. 1441 - VIRRAT

Kiittäen luottamuksestanne ja kitkat-
tomasta yhteistoiminnasta

Hyvää Joulua toivoen

Kuortaneen Laatumetalli Oy

Metallituotteiden ja alaan liittyvien
töiden erikoisvalmistaja.

M y y m m e :

Zenith-, Certina-, Mondia- ja Leopard-
rannekelloja. - Hyvä valikoima.

- Kulta- ja hopeakoruja
- Kellojen korjaukset edullisesti.

KUORTANEEN KELLO

P. Tienhaara

Kuortane, puh. 180

ALAVUDEN AUTO

Om. OSSI TAKALA

Alavus kk - Puh. 1088

HUSQVARNA -tuotteet

moottorisahat, ruohonleikkurit, laakerit
auton varaosat, kiilahihnat ym.

KUORTANEEN TB-HUOLTO JA KAHVIO

M. KORPI

Lentilä - Puh. 76

- Poltto- ja voiteluaineet **TEBOIL**
- Huolto- ja kolarikorjaukset
- Tarvikemyynti

MYLLYMÄEN LIIKENNE

Alavus as - Puh. 20 130

Luhtasaaren Autokorjaamo

Alavus kk - Puh. 1856

HYVÄÄ JOULUA ASIAKKAILLEMME

Naisten asusteliike

KUORTANEEN MUOTI

Puh. 157

Laurilan Kukkapalvelu
ja Hautaustoimisto

Kuortane, puh. 178

Asiantuntevaa palvelua kaikissa
kukka- ja hautausalaan liittyvissä
asioissa.

Kuortaneen

Metsänhoitoyhdistys

Kuortane

Puh.joht. E. Keski-Heroja

Ravintola
NOKIOTTA

Matkakoti – Baari

Kuortane – Puh. 177

KUORTANEEN APTEEKKI

Kuortane kk – Puh. 93

OSTAMME TUKKEJA

LEPPÄLÄN
SAHA JA MYLLY

Kuortane – Puh. Leppälä 30

EDULLISESTI ERIKOISLIIKKEESTÄ

ALA-HONKOLA
& KUMPP.

Kuortane – Puh. 4

Sekatavarakauppa
Eino Salminen

Ruona – Puh. 45

OSTAMME

mäntytukkeja erikoishinnalla.

VALMISTAMME

hirsihuiloita ja -saunoja omilla sekä
asiakkaan piirustuksilla.

Tiedustelkaa hintojamme.

Saaren Hirsisaunat
Huvilat Oy

Kuortane – Puh. Seinäjoki 22 120

Työnjoht. A. Järvenpää, puh. Kuortane 11

KUORTANEEN PALOVAKUUTUSYHDISTYS

HALLINLAMPI

Toimisto avoinna tiistaina – perjantaina klo 9-13.

Toimitusjohtaja Erkki Isotalo, puh. Kuortane 156

KUORTANEEN ELINTARVIKE Kuortane, puh. 208	HUONEKALULIIKE LAURI MIKKILÄ Kuortane, puh. 154
MINNAN BAARI Kuortane, puh. 100	LAHDEN PUUSEPÄNLIKE Lentilä, puh. 13
SEKATAVARAKAUPPA HEIKKI LUOMA Mäyry, puh. 46	K-ELINTARVIKE A. HAKORINTA Kuortane, puh. 46
KUORTANEEN VALOKUVAAMO P. VALKAMA Kuortane, puh. 132	ESTERI HAUTALA-JOKIAHO Alavus, puh. 20 132
AIMO HAAPAMÄKI SEKATAVARAKAUPPA Salmi	HAKALAN HUVILAVEISTÄMÖ Ruona, puh. 101, veistämö, puh. 103
Tekstiili- ja Kenkäkauppa T:MI KESKI-KULJU Kuortane, puh. 85	PIHLAJAMÄEN HUOLTOKORJAAMO Kuortane
KUORTANEEN TILITOIMISTO OY Kuortane, puh. 190	PJ. KOIVULAHTI Kuortane, puh. 50
RUUSKI-UNION J. HAUTAMÄKI Ruona, puh. 9	TUKKULIIKE JUHANI MUTKA Alavus as, puh. 20 123

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TOIVOTTAVAT SEURAAVAT

VUOKRA-AUTOILIJAT

AARO NIEMI

Kuortane, puh. 166

HARRI PENNANEN

Puh. Kaaranka 10

VALTO PIHLAJAMÄKI

Puh. Leppälä 15

PENTTI AHO

Lentilä 54

VÄINÖ KOKKILA

Puh. Ruona 96

ARMAS LASSILA

Kuortane, puh. 88

Hankkikaa nyt

Kuortaneen kirja

joka on sopiva jokaisen kuortanelaisen kodin kirjahyllyyn. Arvokas lahjaksi. Kirjan artikkeleiden enemmistö perustuu EP:n Osakunnan kotiseuduntutkimusretkikunnan v. 1965 Kuortaneelle tekemän retken tutkimusaineistoon. Lisänä muita kirjoituksia. Kirjaa on saatavana paikallisesta kirjakaupasta sekä pitäjän rahalaitoksista ja niiden konttoreista. Tue Kuortanes-Seuran toimintaa hankkimalla Kuortaneen kirja!

KUORTANES-SEURA

Kuortanes-Seura vastaanottaa
edelleen vanhaa esineistöä

TALOMUSEON

kokoelmiin.

Tuo esineesi museolle, joka on
avoinna sunnuntaisin koko kesän.

Kuortanes-Seura

Kuortaneen Nuorisoseura

suosittu nuorison
kokoontumispaikka
Etelä-Pohjanmaalla

A. ALA-SALMI

KUORTANE KK – PUH. 93

Kiitämme asiakkaitamme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme kaikille

RAUHALLISTA JOULUA JA
MENESTYKSELLISTÄ UUTTA VUOTTA

Ensivuonnakin ostatte erilaiset kankaat, tekstiilit
ja jalkineet meiltä edullisesti.

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta*

KUORTANEEN SÄÄSTÖPANKKI